

A SZABADALMAK ÉS A VÉDJEGYEK JOGHATÓSÁGI ÉS ALKALMAZANDÓ JOGI KÉRDÉSEI AZ EURÓPAI UNIÓ SZABÁLYOZÁSI RENDSZERÉBEN – I. RÉSZ*

A 21. században a szellemi tulajdon védelme megkérdőjelezhetetlenül jelentős szerepet tölt be. Elég csak belegondolni, hogy nap mint nap hány új találmányt fejlesztenek akár a gyógyszer-, akár az autópárhuzban. Megkérdőjelezhetetlen az is, hogy a vállalatok számára mekkora értéket képviselnek a védjegyek, amelyek megkülönböztetik őket versenytársaiktól, ezzel egyértelműen azonosítva az általuk viselt minőséget.

Az, hogy az internet mennyire felerősítette az információáramlást és a határok nélküli kommunikációt, szintén megkérdőjelezhetetlen tény, így sokkal könnyebbé vált más védjegyét bitorolni, illetve más szabadalmát a jogosult engedélye nélkül hasznosítani. Ez nemcsak hazai, hanem nemzetközi viszonylatban is egyre hangsúlyosabban érvényesül, illetve a nemzetközi kereskedelem élénkülése is mindezeket erősíti. Így óhatatlanul felmerülnek nemzetközi elemek és nemzetközi magánjogi kérdések a jogviták során.

Ahogy *Paul Torremans* szinte az összes művében hangsúlyozza: 20-30 évvel ezelőtt még arról beszéltek volna a jogtudósok, hogy a szellemitulajdon-védelmi rendelkezéseket vagy a nemzetközi magánjogot kell alkalmazni egy jogvita során, ma már viszont egyértelműen helytálló a „vagy” kicserélése az „és” szóra a tanulmányokban. Korábban ugyanis a nemzetközi egyezményekben megjelenő „nemzeti elbánás elvét” a territorialitással tették egyenértékűvé, miközben annak valós tartalma az egyenlő elbánás elve volt csupán. Azonban azóta felismerték, hogy számos olyan jogvita adódik, amely végső soron az oltalmat biztosító országtól teljesen függetlenné válik, áttörve a territorialitás elvét. Ezt erősítik az oltalmi formák nemzetközi, illetve európai uniós fajtái is.

Megállapítható, hogy a nemzetközi magánjogra vonatkozó európai uniós rendeletek nem veszik ki hatályuk alól a szellemitulajdon-védelem területét, azonban akad számos értelmezési nehézség, amelyet az Európai Unió Bírósága oldott fel esetjogában. Látni kell, hogy a szellemitulajdon-jogok természetükből fakadóan területileg behatárolt, ugyanakkor adott esetben nem csak egy országra kiterjedő kizárólagos jogot biztosító oltalmak, és éppen ezért nehezebb a hagyományos nemzetközi magánjogi szabályokkal kezelni a felmerült problémákat. E két jogterület együttes vizsgálata egy kifejezetten aktuális, friss és fejlődő terület, így rengeteg új kutatási lehetőség van benne.

* A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Ujvári János diplomadíj-pályázatán szabadalom és használati-minta-oltalom kategóriában 2017-ben I. díjat nyert dolgozat szerkesztett változata. A diplomamunka a szerző Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán folytatott tanulmányai keretében készült.

A jelen dolgozatban az Európai Unió nemzetközi magánjogi rendszerét tekintjük át a szellemi tulajdon-jogi szabályozás tükrében. Kiemelten foglalkozunk a felmerülő értelmezési kérdésekkel és azzal, hogy képes-e a jelenlegi szabályozás megnyugtató jogbiztonságot adni a nemzetközi jogviták eldöntése során, illetve milyen kiegészítő rendelkezésekkel lehetne a jelenlegi rendszert javítani. A szellemi tulajdon-jog egészének vizsgálata e dolgozat kereteit meghaladná, így a vizsgálat középpontjába elsősorban az iparjogvédelmi jogokat, azon belül is a szabadalmat és védjegyet állítjuk. Ám, mivel az EU Bírósága maga is gyakran utal a szerzői jogi ügyekben lefektetett elvekre az iparjogvédelmi ügyekben, így szükség esetén e területre is kitérünk.

Továbbá vizsgálat tárgya az iparjogvédelmi jogokra vonatkozó szerződések a Róma I rendelet vonatkozásában, kihangsúlyozva a komplexitásukból adódó problémákat, így főként a jellemző szolgáltatás meghatározásának a nehézségét.

Áttekintjük azt is, hogy az Egységes Szabadalmi Bíróság felállítása az alkalmazandó jogi kérdések tekintetében hoz-e változást a „hagyományos” európai szabadalmak jelenlegi rendszerében, illetve hogy az egységes hatályú európai szabadalmakkal kapcsolatos jogi kérdésekre milyen jog lesz alkalmazandó.

1. A SZADALMAK ÉS A VÉDJEJYEK NEMZETKÖZI VISZONYLATAI

A szellemi tulajdon-jogok szabályozása Európában három szinten valósul meg: nemzeti, regionális és nemzetközi szinten. Elsőként érdemes áttekinteni a nemzetközi egyezményeket, amelyek egyrészt meghatározzák a jogterület szabályozási elveit, másrészt az oltalmi formák típusait.

1.1. A NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEK ÉS AZ ÁLTALUK LEFEKTETETT ELVEK

Az ENSZ szakosított intézményeként jött létre a Szellemi Tulajdon Világszervezete (*World Intellectual Property Organization*, továbbiakban: WIPO) 1967-ben. A WIPO égisze alatt különböző, „nemzetközi uniókat” létrehozó egyezmények születtek. Ezek fő sajátossága, hogy több országban érvényes jog megszerzésére adnak lehetőséget egyetlen bejelentéssel, illetve a több országban történő jogszerzést segítik elő valamilyen módon.¹ Szintén több országra kiterjedő oltalmat biztosító egyezményt koordinál az Európai Szabadalmi Hivatal és az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO).

Szabadalmi területen ezek az egyezmények: az 1970. évi Szabadalmi Együtműködési Szerződés (*Patent Cooperation Treaty*, PCT) és az európai szabadalmak engedélyezéséről szóló, 1973. október 5-i Müncheneri Egyezmény (Európai Szabadalmi Egyezmény).

¹ <https://www.szttnh.gov.hu/hu/ugyfelszolgalat/altalanos-tajekoztatasi/nemzetkozi-egyezmények>.

A védjegyterületre vonatkozó egyezmények a gyári vagy kereskedelmi védjegyek nemzetközi lajstromozására vonatkozó 1891. évi Madridi Megállapodás, illetve az 1989. évi Madridi Jegyzőkönyv, amely 1996. április 1-jén lépett hatályba. A megállapodás és a jegyzőkönyv egymástól független egyezmények, de közös végrehajtási szabályzatuk van. A két egyezmény által nemzetközi védjegybejelentés vált lehetségessé. A védjegyterületet érintően az Európai Unió jogforrásainak részét képezi az európai uniós védjegyrendelet (a közösségi védjegyről szóló rendeletet módosító, 2015/2424/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet²), mely az Európai Unió minden tagállamában egységesen fennálló védjegyoltalmat teszi lehetővé.

Nem oltalomspecifikusan, hanem általánosan az ipari tulajdon oltalmára jött létre 1883-ban a Párizsi Uniós Egyezmény (PUE), az iparjogvédelem „Magna Chartája”, ennek alapján unió jött létre a részt vevő országok között az ipari tulajdon oltalmára. Az egyezmény a nemzeti oltalmi rendszereket nem érinti, hanem minimumkövetelményeket állít fel nemzetközi jogi kötelezettségként.³ Ilyen minimumszabályok, elvek a nemzeti (egyenlő) elbánás elve, az uniós elsőbbség elve, valamint a szabadalmak és védjegyek függetlenségének elve. Ezek alapján a PUE hatálya alá tartozó külföldi jogosult azonos jogokat élvez a belföldiekhez képest, továbbá ha a PUE hatálya alá tartozó valamely országban bejelentést tesz, a hazai bejelentés dátumát a későbbiekben (egy – védjegyeknél fél – éven belül) megőrzi az ugyanolyan tárgyú későbbi bejelentés vonatkozásában is. A függetlenség elve alapján pedig a szabadalmak és védjegyek jogi státusza független az oltalom terjedelme, kezdete és megszűnése tekintetében.⁴

A Nemzetközi Kereskedelmi és Vámunió (GATT) Uruguay-i fordulója keretében született meg a szellemi tulajdon kereskedelmi vonatkozású aspektusairól szóló TRIPS-megállapodás 1993-ban, a résztvevők számára szintén kötelező jellegű minimumszabályokat állítva fel. Így ebben a megállapodásban is megjelenik a nemzeti elbánás elve, ezenkívül bevezeti a legnagyobb kedvezmény elvének alkalmazását a szellemi alkotások területén, mely alapján „a Tagok bármelyike által bármely más ország állampolgárának biztosított előnyt, kedvezményt, kiváltságot vagy mentességet azonnal és feltétel nélkül meg kell adni valamennyi többi Tag állampolgárainak is”.⁵

² 2015/2424 rendelet a közösségi védjegyről szóló 207/2009/EK rendelet és a közösségi védjegyről szóló 40/94/EK rendelet végrehajtásáról szóló 2868/95/EK rendelet módosításáról, valamint a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnak (védjegyek és formatervezési minták) fizetendő díjakról szóló 2869/95/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről, HL L 341, 2015. 12. 24, p. 21–94.

³ *Bánrévy Gábor*: Nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga, 9. javított kiadás. Szent István Társulat, Budapest, 2016, p. 87.

⁴ *Tattay Levente, Pintz György, Pogácsás Anett*: Szellemi alkotások joga. Szent István Társulat, 2014, p. 79.

⁵ 1998: IX tv. az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) keretében kialakított, a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó Marrakesh-i Egyezmény és mellékleteinek kihirdetéséről. Kihirdette: a Magyar Közlöny 1998. évi 17. száma 1998. március 7-én. 4. cikk.

1.2. A JELENLEGI NEMZETKÖZI SZABÁLYOZÁSBÓL ADÓDÓ PROBLÉMÁK MEGOLDÁSI KÍSÉRLETEI

1.2.1. „ALI Principles”

Az 1990-es évek elején az Egyesült Államok kezdeményezésére a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia keretein belül megszületett a „*Hague Judgement Project*”, mely egy nemzetközi egyezményt kívánt létrehozni a nemzetközi joghatósági kérdések megoldására és a külföldi ítéletek elismerésére vonatkozóan. Az egyezményt végül nem sikerült megalkotni annak ellenére sem, hogy három jogtudós, *Rochelle C. Dreyfuss*, *Jane Ginsburg* és *Francois Dessemonet* egy munkacsoportot hozott létre kifejezetten azért, hogy specifikusan szellemi tulajdon-jogi joghatósági szabályokat alkossanak meg – ugyanis az egyezményt tárgyaló felek többek között e kérdésben nem tudtak megegyezni. Nem vesztett azonban kárba a munkájuk, mivel az *American Law Institute* keretei között eredményeik 2007-ben „*ALI Principles*” néven elfogadásra kerültek, számos szabályozási javaslatot tartalmazva a joghatóságra (szigorítva a joghatósági okokat), az alkalmazandó jogra és a külföldi határozatok elismerésére szellemi tulajdoni jogvitákban.⁶

1.2.2. „CLIP Principles”

A „*CLIP Principles*”⁷ a müncheni és a hamburgi Max Planck Intézet által 2004-ben alapított munkacsoport, a *CLIP* által megalkotott elvek gyűjteménye, mely csakúgy, mint az „*ALI Principles*”, a szellemi tulajdon-jog területén foglalkozik a nemzetközi ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog és a külföldi határozatok elismerésére vonatkozó szabályok megalkotásával.⁸ Ezek a szabályok független tanácsokat kívánnak adni az európai és a nemzeti jogalkotóknak.⁹

2. UNIÓS JOGHATÓSÁGI SZABÁLYOK

2.1. SZABÁLYOZÁSI HÁTTÉR

A nemzetközi magánjogi szabályok a szellemi alkotások védelme során is azt kívánják biztosítani, hogy amennyire lehetséges, a külföldi elemeket tartalmazó jogvitában az a bíróság

⁶ *Toshiyuki Kono, Paulius Jurcys*: General Report. In: *Toshiyuki Kono* (szerk.): *Intellectual Property and Private International Law: Comparative perspectives*. Hart Publishing, Oxford, 2014, p. 11.

⁷ European Max Planck Group on Conflict of Laws in Intellectual Property: *Principles on Conflict of Laws in Intellectual Property*. <https://goo.gl/Y9GvQ1> “Article 2:202: Infringement”.

⁸ I. m. (7), p. 12.

⁹ http://www.cl-ip.eu/_www/en/pub/home.html.

ítélkezzen, mely a leginkább képes mindkét félnek a lehető legprofesszionálisabb módon igazságot szolgáltatni, és a legmegfelelőbb jogot alkalmazni a jogvita eldöntéséhez.

A szellemi tulajdon-védelmi perekben az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete rendelkezik a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (a továbbiakban: Brüsszel I bis). A Brüsszel I bis a Brüsszel I rendelet¹⁰ váltotta fel 2015. január 10-i hatállyal, amelynek előzménye pedig a Brüsszeli Egyezmény volt. Dánia nem részese a Brüsszel I bis-nek.

Bár a Brüsszel I renDELETEH képest a Brüsszel I bis számos új változást hozott, a vizsgált területen nem történt hangsúlyos változás. Így az Európai Bíróság által a Brüsszel I rendelet alapján elbírált jogesetek helytállóak a Brüsszel I bis értelmezéséhez is, az ettől eltérő esetek külön jelzésre kerülnek.

Továbbá, mivel a szerzői joggal kapcsolatos precedensügyek egy része nem elválasztható és a szakirodalom által sem elválasztott a szabadalmakkal és védjegyekkel kapcsolatos ügyektől, így ahol releváns, a szerzői jogokkal kapcsolatos ügyekre is kitérünk.

2.2. A BRÜSSZEL I BIS SZABÁLYOZÁSI RENDSZERE ÉS AZ EU BÍRÓSÁG GYAKORLATA

A rendelet 1. cikke alapján a Brüsszel I bis tárgyi hatálya alá a polgári és kereskedelmi ügyek tartoznak a bíróság jellegére való tekintet nélkül. A Brüsszel I bis, bár kivesz bizonyos területeket a hatálya alól, ezek között a szellemi tulajdon-védelmi jogok nem szerepelnek.

2.2.1. Általános joghatóság

A Brüsszel I bis 4. cikke szerinti általános joghatósági elv az alperes lakóhelye, állampolgárságtól függetlenül. Az állampolgárságra vonatkozó kitétele 2002-es *Owusu*-ügyben¹¹ hozott ítéletével erősítette meg az Európai Unió Bírósága. Az általános joghatóság alapján eljáró bíróságok a szellemi tulajdon-jog jellegére tekintet nélkül extraterritoriális hatással bíró intézkedéseket hozhatnak.¹²

A „*CLIP Principles*” a 2:101 cikkében más megoldást javasol: az alperes szokásos tartózkodási helye alapozza meg az általános joghatóságot (a szabályozás továbbá kifejti a szokásos tartózkodási hely fogalmát is).

¹⁰ 44/2001/EK rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, HL L 12, 2001. 1. 16., p. 1–23.

¹¹ C-281/02. sz. ügy, Andrew Owusu kontra „Villa Holidays Bal-Inn Villas” cégneven eljáró N. B. Jackson és társai. A Court of Appeal (England and Wales), Civil Division [Egyesült Királyság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem [ECLI:EU:C:2005:120].

¹² *Marius Schneider, Olivier Vrins*: Cross-border enforcement of intellectual property: The European Union. In: *Paul Torremans* (szerk.): *Research Handbook on cross-border enforcement of intellectual property*. Edward Elgar Publishing Ltd., Northampton, MA, 2014, p. 196.

2.2.2. Különös joghatósági okok

A különös joghatósági okokat az esetköröket jelölik ki, amikor bár az alperes az egyik tagállamban lakóhellyel rendelkezik, de mégis egy másik tagállami bíróság előtt (is) perelhetővé válik. A különös joghatósági okok párhuzamos választási lehetőséget teremtenek a felperes számára, és megszorítóan kell őket értelmezni. A Brüsszel I bis 7–9. cikkében sorolja fel a különös joghatósági okokat.

2.2.2.1. 7. cikk (1) bekezdés – a teljesítés helye

A szellemi tulajdon-védelem szempontjából elsőként kiemelendő a 7. cikk (1) bekezdése alapján megállapítható különös joghatósági ok, amely szerint ha az eljárás tárgya egy szerződés, akkor a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság előtt perelhető egy más tagállamban lakóhellyel rendelkező személy. A szellemi tulajdon-védelem területén előforduló hasznosítási, illetve átruházási szerződések esetében tehát ez a szabály is alkalmazható. Azonban „a licenciamegállapodásokat nem lehet egységesen előre kategorizálni, hanem a konkrét szerződés rendeltetése és feltételei határozzák meg a minősítést”.¹³

a) A *Falco* kontra *Weller-Lindhorst*-ügy

A cikk alkalmazási körében releváns a C-533/07 számú, a *Falco* kontra *Weller-Lindhorst*-ügyben¹⁴ hozott ítélet. A Brüsszel I rendelet 5. cikk (1) bekezdése alapján, mely a Brüsszel I bis 7. cikk (1) bekezdéssel megegyező szabályt tartalmazott, szolgáltatás nyújtására irányuló szerződés esetén a kötelezettség teljesítésének helye a szolgáltatás nyújtásának a helye. Így helytálló az ügy értelmezése jelenleg is. Az EU Bírósághoz intézett kérdés itt arra irányult, hogy szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek minősül-e az a szerződés, amelynek értelmében valamely szellemi tulajdon-jog jogosultja díjazás ellenében a vele szerződő félnek átengedi az e joghoz kapcsolódó felhasználási jogokat.

Az alapeljárás felperesei egy Ausztriában létrehozott alapítvány, a *Falco Privatstiftung* és az ausztriai lakóhellyel rendelkező *T. Rabitsch* voltak, az alperes a németországi lakóhelyű *G. Weller-Lindhorst*. Az alapeljárás tárgya egyrészt annak a szerződésnek a teljesítése volt, amelynek értelmében az alapeljárás felperesei feljogosították az alapeljárás alperesét egy koncertről készült videofelvétel Ausztriában, Németországban és Svájcban történő forgalmazására, másrészt pedig az említett koncertről készült hangfelvétel forgalmazása, amely anélkül történt, hogy arra bármilyen szerződéses jogalap fennállt volna.

Az EU Bírósága megállapította, hogy fenti szerződés nem minősül szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződésnek, mivel a „szolgáltatás” fogalma magába foglalja legalább azt, hogy a

¹³ *Tattay, Pintz, Pogácsás*: i. m. (4), p. 101.

¹⁴ C533/07. sz. ügy, *Falco Privatstiftung* és *Thomas Rabitsch* kontra *Gisela Weller-Lindhorst*. Az Oberster Gerichtshof [Ausztria] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem [ECLI:EU:C:2009:257].

szolgáltatást nyújtó fél meghatározott tevékenységet kifejtсен. A szellemi tulajdon-jog jogosultja azonban azzal, hogy a joghoz kapcsolódó felhasználási jogokat átengedi, nem végez ilyen tevékenységet. Csupán arra kötelezi magát, hogy nem fogja vitatni a szerződő fél joggyakorlását, csak megengedésre vállal kötelezettséget.

Az EU Bírósága ez alapján kimondta, hogy ebben az ügyben másik joghatósági rendelkezést kell alkalmazni. Külön kiemelte, hogy az ügyben a szolgáltatás fogalmát nem lehet a hozzáadottérték-adó tárgyában hozott közösségi irányelvek fogalom meghatározásai szerint értelmezni (ti. ahol a szolgáltatásnyújtás minden, ami nem termékértékesítés), ugyanis úgy túl tág lenne a szolgáltatás fogalma. Ez összhangban áll azzal, hogy a különös joghatósági okokat megszorítóan kell értelmezni.

b) *A Swan kontra Kwik-ügy*

A szerződés teljesítésének helye vonatkozásában felhozható további példaként a *JS Swan kontra Kall Kwik-ügy*,¹⁵ melyben egy franchiseszerződés megszegésének tárgyában kellett megállapítani a skót bíróságnak, hogy van-e joghatósága az ügy elbírálására. A skót bíróság végül az EU Bíróságának gyakorlatára támaszkodva joghatóságának hiányát állapította meg, mert a szerződésben meghatározott kötelezettségek tekintetében a szerződés nem rendelkezett kifejezetten arról, hogy azokat Skócia területén kell teljesíteni, illetve bizonyos kötelezettségek, amelyeket Skócia területén teljesítettek, csak hallgatólagosan következtek a szerződésből. A legfontosabb elv, hogy erre a joghatósági okra nem lehet annak érdekében hivatkozni, hogy az általános joghatósági okot lerontsa.¹⁶

c) „CLIP Principles”

A „CLIP Principles” szabályozási rendszerében a 2:201 cikk alapján a szerződéses kötelezettségekkel kapcsolatos jogvitákban annak az országnak a bírósága előtt perelhető az alperes, ahol a kérdéses kötelezettséget teljesíteni kellett volna. Külön rendelkezik a szabályozás arról, hogy azoknál a szerződéseknél, amelynek fő tárgya egy szellemi tulajdon-jog átruházása vagy licenciába adása, a kötelezettség teljesítésének helye szerinti ország – hacsak a felek másképp nem állapodnak meg – az az ország, amelyre vonatkozóan a szellemi tulajdon-jogot átruházzák, illetve licenciába adják. Amikor kizárólagosan e rendelkezésre alapítják a bíróság joghatóságát, a bíróság csak ezen ország tekintetében rendelkezik joghatósággal. Ugyanígy ez a bíróság fog joghatósággal rendelkezni a szerződéses jogviszonyból származó bitorlási keresetek tekintetében is.

¹⁵ [2009] CSOH 99, 2009 WL 1949468

¹⁶ *Charlotte Waelde, Abbe Brown, Smita Kheira, Jane Cornwell: Contemporary intellectual property: law and policy*, 4. kiadás. Oxford University Press, Hampshire, 2016, p. 996.

2.2.2.2. 7. cikk (2) bekezdés – a káresemény bekövetkezésének helye

a) Az alapfogalmak tisztázása

A szellemi tulajdon-védelmi jogviták leginkább meghatározó különös joghatósági oka a 7. cikk (2) bekezdésében lefektetett szabály, ugyanis a bitorlások a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint ítélandók meg.¹⁷ E cikk rendelkezéseinek értelmében valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt is perelhető, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet. E cikk értelmezése körében is helytállóak a korábbi szabályozás során hozott ítéletek.

A *Kalfelis* kontra *Schröder*-ügyben¹⁸ az EU Bírósága kimondta, hogy a „jogellenes károkozás”, a „jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekmény” és az „ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyek” önálló jelentéssel bírnak, magukba foglalják mindazon kérelmeket, amelyek az alperes felelősségre vonására irányulnak, és nem tartoznak a szerződés fogalma alá.¹⁹

A *Handelskwekerij Bier BV* kontra *Mines de Potasse d'Alsace SA*-ügyben²⁰ az EU Bírósága deklarálta, hogy a káresemény bekövetkezésének helye magába foglalja mindazt a helyet, ahol a kárt okozó cselekmény történt, és azt is, ahol a kár bekövetkezett, így a bitorlás helye szerinti és a káresemény bekövetkezése helye szerinti bíróság előtt is lehet perelni.²¹ A körülményektől függően mindkettő alkalmas arra, hogy a bizonyítást és az eljárásszervezést illetően különösen hasznos információkkal szolgáljon.²²

A *Shevill* kontra *Presse Alliance*-ügyben²³ az EU Bírósága lefektette az úgynevezett *Shevill*-szabályt, amelynek értelmében a kár bekövetkezésének helye szerinti bíróságok csak az adott tagállamban bekövetkezett kárra rendelkeznek joghatósággal kártérítést megítélni, míg az a tagállam, ahol az alperes letelepedési helye van, az egész, tehát az összes érintett tagállamban bekövetkezett kárra vonatkozó kártérítést jogosult megítélni.

¹⁷ *Schneider, Vrins*: i. m. (12), p. 197.

¹⁸ C-189/87. sz. ügy, Athanasios Kalfelis kontra Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. és mások. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Bundesgerichtshof – Németország [ECLI:EU:C:1988:459].

¹⁹ *Waelde, Brown, Kheira, Cornwell*: i. m. (16), p. 997.

²⁰ 21–76. sz. ügy, *Handelskwekerij G. J. Bier BV* kontra *Mines de potasse d'Alsace SA*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: *Gerechthof 's-Gravenhage* – Hollandia. [ECLI:EU:C:1976:166].

²¹ *Schneider, Vrins*: i. m. (12), p. 197.

²² C-68/93. sz. ügy, *Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARM és Chequepoint International Ltd* kontra *Presse Alliance SA*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: *House of Lords* – Egyesült Királyság. [ECLI:EU:C:1995:61], 20–21. pont.

²³ C-68/93. sz. ügy, *Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARM és Chequepoint International Ltd* kontra *Presse Alliance SA*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: *House of Lords* – Egyesült Királyság [ECLI:EU:C:1995:61].

Az internet világában azonban a kár bekövetkezésének helyét nehéz meghatározni, éppen ezért a megsértett jog természetétől függően változóan ítélte meg az EU Bírósága, s állapította meg ennek megfelelően a joghatósággal rendelkező bíróságot.

b) eDate Advertising-ügy kontra Wintersteiger-ügy

Az *eDate Advertising*-ügyben²⁴ az EU Bírósága a személyiségi jogok megsértésének tükrében vizsgálta a problémát. Az ügyben az ausztriai székhelyű *eDate Advertising* által működtetett „rainbow.at” egy németországi lakóhellyel rendelkező személyről és bányjáról nevük megjelölésével jelentetett meg hírt az elítélésükről és az az elleni panaszukról. Az érintett személy szerette volna a tájékoztatás abbahagyását és az abbahagyásról való kötelezettségvállalásról szóló nyilatkozat kiadását. A német alsóbb fokú bíróságok magukat az ügy elbírálására joghatósággal rendelkezőnek ítélték meg, a *Bundesgerichtshof* azonban előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult a Bíróság felé a joghatóság kérdésében. A fő kérdés az volt, hogy az „ahol a kéresemény bekövetkezhet” fordulat lehetővé teszi-e, hogy minden olyan tagállamban keresetet indítson a honlap üzemeltetőjével szemben a felperes, ahol a honlap letölthető, vagy pedig azon a tagállamon kívül, ahol az üzemeltető letelepedési helye van, a többi országban a keresetindításhoz valamilyen „sajátos kötődés” kell, hogy fennálljon.

Az EU Bírósága ítéletében kimondta, hogy a jogosult személyiségi jogainak a megsértése miatt pert indíthat mind az előtt a bíróság előtt, ahol a tartalom közzétevőjének letelepedési helye van, a teljes kárra, vagy pedig az előtt a bíróság előtt, ahol az ő érdekeinek a központja van, szintén a teljes kárra. De lehetősége van a jogosultnak arra is, hogy csak az adott tagállamban bekövetkezett kár iránti kártérítést kérelmezzon azok előtt a bíróságok előtt, ahol a jogsértő tartalom elérhető (volt).

Az EU Bírósága megjegyezte, hogy valamely személy érdekeinek a központja általában a szokásos lakóhelyének felel meg, de valamilyen szoros kapcsolat alapján más tagállamban is lehet, így például szakmai tevékenység gyakorlása alapján.²⁵

Érdekes megvizsgálni azonban, hogy a nemzeti védjegyekre elutasította az EU Bírósága a szabály kiterjesztését.²⁶ A *Wintersteiger*-ügyben²⁷ az EU Bírósága arra helyezte a hangsúlyt, hogy a nemzeti védjegy csak a lajstromozás szerinti országban élvez védelmet, így azt, az *eDate Advertising*-ügyben lefektetett elvet, hogy a felperes érdekeinek a központja szerinti bíróság előtt perelhető legyen az alperes, itt nem lehet alkalmazni. Ennek megfelelően az

²⁴ C-509/09 és C-161/10 egyesített ügyek, *eDate Advertising GmbH és társai kontra X és Société MGN LIMITED*. *Bundesgerichtshof*  s *Tribunal de grande instance de Paris*  tal benyújtott előzetes döntéshozatal iránti k relemek [ECLI:EU:C:2011:685].

²⁵ C-68/93. sz.  gy, *Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL  s Chequepoint International Ltd kontra Presse Alliance SA*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: *House of Lords – Egyesült Királyság*. [ECLI:EU:C:1995:61] 49. pont.

²⁶ *Schenider, Vrins*: i. m. (12), p. 198.

²⁷ C-523/10. sz.  gy, *Wintersteiger AG kontra Products 4U Sondermaschinenbau GmbH*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: *Oberster Gerichtshof – Ausztria* [ECLI:EU:C:2012:220].

alperes vagy a lakóhelye szerinti bíróság előtt perelhető, vagy pedig annak a tagállamnak a bírósága előtt, ahol a védjegy lajstromozva van.

Az alapeljárásban felperes *Wintersteiger* egy Ausztriában letelepedett, téli sportfelszerelések gyártásához és forgalmazásához kapcsolódó vállalkozás, amely egyben a WINTERSTEIGER elnevezésre Ausztriában védjegyoltalmat szerzett. Az alperes német *Products 4U* vállalkozás a *google.de* internetes oldalra korlátozva lefoglalta a „*Wintersteiger*” kulcsszót a Google hirdetési rendszerén (*Google AdWords*) keresztül, s ez alapján a „*Wintersteiger*” kereső kifejezéssel a *Products 4U* hirdetéséhez juthattak a felhasználók.

Az alapeljárás felperese a káresemény bekövetkezésének helyére alapította védjegybitorlás megállapítása iránti keresetét az osztrák bíróság előtt, hangsúlyozva, hogy a *google.de* oldal hozzáférhető Ausztriából is, és a reklámszolgáltatás német nyelven jelenik meg. Az osztrák bíróság előzetes döntéshozatali kérelme a joghatóságának fennállásának kérdésére irányult.

Az EU Bírósága ítéletében kihangsúlyozta, hogy jelen esetben nem lehet párhuzamot vonni az *eDate Advertising*-üggyel. Ott ugyanis a sértett személy érdekeinek központja a személyiségi jogok megsértése esetén helytálló joghatósági ok volt. Az EU Bírósága állást foglalt amellett, hogy a személyiségi jogok minden tagállamban védettek, míg a nemzeti védjegy főszabály szerint csak a lajstromozás szerinti tagállamban. (Azt pedig, hogy a tényállás szerinti esetben fennállt-e a tényleges bitorlás, az alkalmazandó anyagi jog alapján kell meghatározni.) Ennek megfelelően a kiszámíthatóság és a megfelelő igazságszolgáltatás céljai az oltalmat biztosító tagállam joghatóságát támasztja alá, hiszen ez a bíróság képes meghatározni a legjobban, hogy volt-e tényleges bitorlás, és hogy ennek megfelelően mennyi a teljes kár. Tehát az ilyen ügyekben az oltalmat biztosító tagállamot kell a kár bekövetkezése szerinti helynek tekinteni.²⁸

Az EU Bírósága fontosnak találta azonban hangsúlyozni, hogy a káresemény bekövetkezésének helye magába foglalja a kárt okozó cselekményt is. Jelen esetben pedig „az tekintendő a káreseménynek, hogy a hirdető előre megállapított feltételek szerint elindítja azon hirdetés megjelenítésének műszaki folyamatát, amelyet ő maga hozott létre a saját reklámtevékenysége érdekében.”²⁹ Ahogy a *Google France* és *Google*-ügyben³⁰ is megállapította az EU Bírósága, a hirdető, és nem pedig a reklámszolgáltatást nyújtó használja a védjegy gazdasági tevékenysége körében, tehát a hirdető cselekménye bitorol.³¹ Így joghatósági

²⁸ C-68/93. sz. ügy, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL és Chequepoint International Ltd kontra Presse Alliance SA. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: House of Lords – Egyesült Királyság. [ECLI:EU:C:1995:61] 28. pont.

²⁹ Uo. 34. pont.

³⁰ C-236/08., C-237/08. és C-238/08. sz. egyesített ügyek, Google France SARL és Google Inc. kontra Louis Vuitton Malletier SA (C-236/08), Google France SARL kontra Viaticum SA és Luteciel SARL (C-237/08) és Google France SARL kontra Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL és társai (C-238/08). Előzetes döntéshozatal iránti kérelmek: Cour de cassation – Franciaország. [ECLI:EU:C:2010:159].

³¹ Uo. 52. és 58. pont.

okként lehet hivatkozni ilyen esetekben a hirdető lakóhelye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságára is mint a káresemény bekövetkezési helyére.³²

c) *A Pinckney kontra KDG Mediatech AG- és Hejduk-ügy*

Ezzel szemben az *eDate Advertising*-ügyben lefektetett elvet az EU Bírósága a szerzői jogra vonatkozóan elfogadta.³³ Ez jelenik meg a *Pinckney* kontra *KDG Mediatech AG*-ügyben.³⁴

P. Pinckney franciaországi lakos az osztrák székhelyű *KDG Mediatech* ellen indított kártérítés iránti pert, szerzői vagyoni jogainak megsértését állítva a francia bíróság előtt. Keresetét arra alapozta, hogy tizenkét, az *Aubrey Small* együttes által rögzített zeneszám szövegírója, zeneszerzője és előadója, és e zeneszámokat az alperes az ő engedélye nélkül CD-ken többszörözte, illetve a *Crusoe* és az *Elegy* brit társaság interneten hozzáférhető oldalakon forgalmazta.

Az EU Bírósága ítéletében megállapította, hogy a szerzői vagyoni jogok a területiségnek vannak alávetve, akárcsak a nemzeti védjegyek, ugyanakkor a 2001/29/EK irányelv³⁵ alapján valamennyi tagállamban automatikusan biztosítva vannak, s emiatt minden egyes tagállamban az ott alkalmazandó jog függvényében sérthetőek meg. Az EU Bírósága kiemelte, hogy a káresemény bekövetkezésének helye szerinti joghatósági ok nem követeli meg, hogy a szóban forgó tevékenység az eljáró bíróság tagállamát célozza meg, így a joghatóságot megalapozza az, hogy a tagállam védelemben részesíti az adott jogot, és fennáll az adott tagállam területén a kár bekövetkezésének veszélye. Jelen ügyben ez a veszély abban nyilvánult meg, hogy az eljáró bíróság illetékességi területén is hozzáférhető volt az internetes oldal. Tehát nem baj, ha egy másik tagállamban székhellyel rendelkező társaság egy másik tagállamban többszörözte fizikai hordozóra az alkotást, és ezt harmadik tagállamban székhellyel rendelkező tagállamok értékesítik, ha mindez egy olyan internetes oldalon keresztül történik, ami az eljáró bíróság tagállamában is hozzáférhető. És ebben az esetben is a bíróság joghatósága kizárólag az e bíróság tagállamának területén bekövetkezett károokra terjed ki.

A *Hejduk*-ügyben³⁶ is ugyanezt erősítette meg a bíróság. Az alapeljárás felperese a Bécsben (Ausztria) lakóhellyel rendelkező *P. Hejduk* volt, az alperes a düsseldorfi (Németország) székhelyű *EnergieAgentur.NRW GmbH* (a továbbiakban: *EnergieAgentur*). A köztük folyó eljárás tárgya annak a megállapítása volt, hogy az alperes megsértette a felperes szerzői joggal szomszédos jogait azáltal, hogy az általa készített képeket közzétette a hozzájárulása nélkül az *EnergieAgentur* honlapján.

³² *Jochem Vlek*: Jurisdiction in cases of Google Adword trademark infringement. European Law Blog: <https://goo.gl/2RHhsb>.

³³ *Schneider, Vrins*: i. m. (12), p. 199.

³⁴ C-170/12. sz. ügy, *Peter Pinckney* kontra *KDG Mediatech AG*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Cour de cassation – Franciaország [ECLI:EU:C:2013:635].

³⁵ 2001/29/EK irányelv az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról. HL L 167, 2001. 6. 22., p. 10–19.

³⁶ C-441/13. sz. ügy, *Pez Hejduk* kontra *EnergieAgentur NRW GmbH*. A Handelsgericht Wien (Ausztria) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem [ECLI:EU:C:2015:28].

Az EU Bírósága megállapította, hogy a kárt okozó cselekmény helyéül az *EnergieAgentur* székhelye határozható meg, ez alapján nem lett volna az eljáró osztrák bíróságnak joghatósága. Az EU Bírósága vizsgálta azonban a kár bekövetkezésének a helyét, és nem fogadta el az alapeljárás alperesének érvelését, mely szerint a „*de*” kiterjesztésű doménnev miatt nem irányul a honlap Ausztriára, ugyanis, párhuzamot vonva a *Pickney*-üggyel, itt is megállapította, hogy az, hogy az eljáró bíróság tagállamában hozzáférhetőek voltak a fényképek, megalapozza a joghatóságot, de kizárólag a tagállam területén bekövetkezett károk tekintetében.

Kiemelendő, hogy a főtanácsnok indítványa ez ügyben egy ellenkező javaslatot tartalmazott, mely szerint az interneten bekövetkező és a szerzői vagyoni jogok sérelmével járó, „helytől elváló” károk esetében a kár megvalósulása szerinti tagállam bíróságai előtti keresetindítás lehetőségét ki kell zárni, és az általános joghatósági ok mellett a joghatóságot azon tagállam bíróságaira kell korlátozni, ahol a káresemény bekövetkezett. Kiemelte, hogy ez esetben ez különösen azért érvényesül, mert a tevékenység egyáltalán nem irányult Ausztriára.³⁷

d) A szabályozás problematikája

Egyes nézetek szerint a Bíróság által követett joggyakorlat kockázata, hogy egy jó anyagi helyzetben lévő felperes könnyedén sakkban tarthatja az alperest azzal, hogy megfenyegeti, hogy több államban pereli, s ezzel az alperes számára kedvezőtlen megállapodást kényszeríthet ki. Ezen nem változtat az a tény sem, hogy mindig csak az eljáró bíróság illetékességi területén bekövetkezett kárért perel, mert ugyanúgy érvelhet a jogosult azzal, hogy végső soron a helyi károkból összeállva a teljes kárért perel majd az alperessel szemben.

Ugyanakkor logikusnak tartható az is, hogy mindenhol csak a helyi kárért perel a felperes, egyszerűbbé téve az eljárást és elkerülve a hosszú pereskedést, valamint, ha kevés az esélye a győzelemre, akkor nem fog perelni egyáltalán vagy legalábbis nem mindenhol, így ez visszaszoríthatja, hogy visszaéljen ezzel a jogával.³⁸

A „*CLIP Principles*”³⁹ javaslata erre a problémára az alábbi, „*menekülési záradékként működő*” szabály.⁴⁰ Az előtt a tagállami bíróság előtt lehetne az alperes ellen keresetet benyújtani, amely tagállam területén a bitorlás bekövetkezett vagy bekövetkezhet. Nem lehetne azonban keresetet benyújtani ellene, ha megállapítható, hogy az állítólagos bitorló nem cselekedett a tagállamban úgy, hogy azzal a bitorlást kezdeményezze vagy elősegítse, és észszerűen nem tekinthető úgy a cselekménye, mint amelyik arra az államra irányult volna.

³⁷ Cruz Villalón főtanácsnok indítványa, az ismertetés napja: 2014. szeptember 11. C-441/13. sz. ügy. Pez Hejduk kontra EnergieAgentur.NRW GmbH. A Handelsgericht Wien (Ausztria) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem [ECLI:EU:C:2014:2212] 45.pont.

³⁸ *Paul Torremans*: Jurisdiction in intellectual property cases. In: *Paul Torremans* (szerk.): *Research Handbook on cross-border enforcement of intellectual property*. Edward Elgar Publishing Ltd., Northampton, MA, 2014, p. 386.

³⁹ I. m. (7), Article 2:202: Infringement”.

⁴⁰ *Torremans*: i. m. (38), p. 387.

Így elkerülhető lenne az olyan eset, mint a fentebbi *Pinckney*-ügyben, hogy olyan bíróság rendelkezzen joghatósággal az alperes felett, ahol lényegében nem vagy alig esett kár, illetve ahova nem is irányult a tevékenység. Ez az internet világában különösen fontos, ahol tehát az elérhetőség alapján szinte mindenhol lehet perelni.

Ugyanakkor az internet által szült, lényegében „mindenütt jelen levő ügyek” azok, amelyek valóban az egész világban hatással bírnak. Itt a jogosultnak minden tagállamban kellene perelnie, vagy pedig az alperes letelepedési helye szerint, ugyanakkor az alperes elrejtőzködhet.⁴¹

A „*CLIP Principles*” megoldása erre az lenne, hogy a „mindenütt jelen levő” médián keresztül megvalósított bitorlások esetén, mint például az internet, a kár helye szerinti bíróság joghatósággal rendelkezne a többi tagállam területén bekövetkezett kár tekintetében is, feltéve, hogy a bitorlást megvalósító cselekmények közül egyik sem bír lényeges hatással egyik tagállamban sem, ahol a bitorló szokás szerint tartózkodik és

- a) a bitorlás egészének előmozdításához kapcsolódó lényeges tevékenységek abban a tagállamban történtek, ahol a bíróság székhelye van,
- b) vagy a bíróság székhelye szerinti tagállamban bekövetkezett, a bitorlás által okozott kár lényeges a bitorlás egészével kapcsolatban.⁴²

2.2.2.3. 8. cikk – együttes perlés

a) Általános szabályok

A rendelet 8. cikke rendelkezik az együttes perlés lehetőségéről. Eszerint különös joghatósági okként jelenik meg az a lehetőség, hogy valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy az alperesek egyikeként perelhetővé válik több személy együttes perlése esetén bármely alperes lakóhelyének vagy székhelyének bírósága előtt, feltéve, hogy a keresetek között olyan szoros kapcsolat áll fenn, hogy az elkülönített eljárásokban hozott, egymásnak ellentmondó határozatok elkerülése érdekében célszerű azokat együttesen tárgyalni és róluk együtt határozni. Az alábbiakban vizsgálat tárgyává tesszük ezt a szabályt az európai szabadalmakkal kapcsolatos korábbi bitorlási perekben kifejtett érvek mentén, melyek helytállóak a Brüsszel I bis értelmezésében is.

b) A „*spider-in-the-web*” doktrína

Az alább kifejtett *Roche*-ügyet⁴³ megelőzően az együttes perlés szabályának értelmezése nem volt egységes a tagállamok ítélkezési gyakorlatában abban az esetben, ha több tagállamra hatályosított európai szabadalom különböző nemzeti részeinek bitorlása volt a jog-

⁴¹ *Torremans*: i. m. (38), p. 388.

⁴² *Torremans*: i. m. (38), p. 388.

⁴³ C-539/03. sz. ügy *Roche Nederland BV és társai kontra Frederick Primus és Milton Goldenberg*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Hoge Raad der Nederlanden – Hollandia [ECLI:EU:C:2006:458].

vita tárgya. A holland bíróságok által kialakított „*spider-in-the-web*” doktrína lényegét az képezte, hogy a holland bíróságok megállapították saját joghatóságukat az együttes perlés szabályai alapján olyan, nem holland vállalatokkal szemben is, amelyek bár nem sértették meg az európai szabadalom holland részét, de a fő alperes székhelye viszont Hollandiában volt, és a többi alperessel együtt egy vállalatcsoportot képeztek, és közös üzletpolitika alapján jártak el. A megkívánt szoros kapcsolatot az alapozta meg, hogy ugyanannak az európai szabadalomnak különböző nemzeti részeit bitorolták egy közös üzletpolitika alapján eljárva.⁴⁴ A tagállami bíróságok többsége azonban ezt az értelmezést túl tágnak tartotta ahhoz, hogy alkalmazza saját gyakorlatában.⁴⁵

c) Roche-ügy kontra Painer-ügy

Az együttes perlés szabálya által megkívánt szoros kapcsolatot a Roche-ügyben értelmezte az EU Bírósága, s bár azóta következetesen erre az ítéletre hivatkozik a bíróság, látható némi flexibilitás is.⁴⁶ Az EU Bírósága ebben az ügyben vizsgálat tárgyává tette, hogy egy európai szabadalomnak különböző részeit sértő magatartások azonos jogalapnak minősülnek-e a keresetek tekintetében.

A Roche-ügyben egy tíz szerződő államra hatályosított európai szabadalom jogosultja indított pert szabadalombitorlás miatt a holland alapítású Roche Nederland BV és nyolc másik vállalat ellen, amelyek szintűgy a Roche vállalatcsoport tagjai voltak. Az alperesek a létesítésük szerinti országokban forgalmazták a piacon gyógyászati felszereléseket, ezzel egy vagy több országban bitorolták a felperes szabadalmát. A holland legfelsőbb bíróság azzal a kérdéssel fordult az EU Bíróságához, hogy az együttes perlés szabálya alkalmazható-e, melyre nemleges választ kapott. Az EU Bírósága azzal érvelt, hogy az európai szabadalom a hatályosításával a nemzeti szabályozás hatálya alá kerül, így ha egymástól eltérő határozatok születnének, azok nem ugyanazon jogalapból származnának. A Bíróság érvelése szerint a tényállások sem voltak azonosak, mivel különböző alperesek különböző tagállamokban elkövetett bitorlásáról szólt az eset. Nem volt közös tevékenység és átfedés a bitorlások és az alperesek között sem. Tehát a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy ha egymástól eltérő ítéletek is születnének, azok nem lennének egymásnak ellentmondóak, mert nem ugyanaz a ténybeli és a jogi alap sem. Mivel mindegyik kereset más-más tagállamban székhellyel rendelkező társaság ellen irányult az azon állam területén elkövetett bitorlás miatt, így nem áll fenn szoros kapcsolat a keresetek között.⁴⁷ Az EU Bírósága a szoros kapcsolat fennállását

⁴⁴ Laëtitia Bénard: Cross-border injunctions for registered IP rights in Europe: <https://goo.gl/LlqFah>, p. 3.

⁴⁵ Bénard: i. m. (44), p. 3.

⁴⁶ Torremans: i. m. (38), p. 389.

⁴⁷ I. m. (43), 33. pont.

még abban a vélelmezett helyzetben is elutasította, hogy ha az alperes társaságok közös politika alapján azonos vagy hasonló módon jártak volna el.

A Roche-ügyben megfogalmazott érveket a jogirodalom is kritikával illette.⁴⁸ A későbbiekben pedig a Freeport-ügy⁴⁹ hatására a Painer-ügyben⁵⁰ éppen ennek a szigorú megközelítésnek az ellenkezője igazolódott be az EU Bíróságának döntése során.⁵¹ Ebben az ügyben ugyanis a felperes, akinek szerzői jogát megsértették képének engedélye nélküli felhasználásával, mind a német, mind az osztrák újságok szerkesztőit együttesen perelhette az osztrák bíróságok előtt. A bíróság ebben az ügyben a Roche-üggyel ellentétben kimondta, hogy a rendelkezés alkalmazásának nem akadályozza az, ha a több alperessel szemben tartalmilag azonos szerzői jogi jogsértések miatt benyújtott kérelmek tagállamonként eltérő nemzeti jogi alapokon nyugszanak. A nemzeti bíróságnak kell az ügy irataiban szereplő valamennyi körülményre tekintettel mérlegelnie, hogy elkülönített eljárások esetén fennáll-e az egymásnak ellentmondó határozatok meghozatalának a veszélye az egymástól eltérő ténybeli alapok ellenére.⁵² A bíróság a jogalapok azonosságát ebben az ügyben már nem tekintette nélkülözhetetlen tényezőnek, ha az alperesek számára előre látható volt annak a kockázata, hogy bármely alperes bírósága előtt perelhetőek lesznek.⁵³ Ezenkívül ez a szabály nem értelmezhető úgy, hogy alkalmazása lehetővé tegye a felperes számára, hogy csupán azért indítson eljárást több alperes ellen, hogy az egyik alperest kivonja a lakóhelye szerinti bíróság joghatósága alól.

d) A Solvay kontra Honeywell-ügy

Egy későbbi, a Solvay SA kontra Honeywell Fluorine Products Europe BV és társai-ügyben⁵⁴ az EU Bírósága a Roche-üggyel szemben azt vizsgálta, hogy egy európai szabadalomnak ugyanazt a nemzeti részét sértő magatartások azonos jogalaprak minősülnek-e. Az EU Bírósága úgy állapította meg, hogy „egymásnak ellentmondó határozatokat eredményezhet, amikor különböző tagállamokban székhellyel rendelkező két vagy több társaság mindegyikének e tagállamok egyikének bírósága előtt külön-külön azt róják fel, hogy ugyanarra a

⁴⁸ Lásd: *Anette Kur*: A Farewell to Cross-Boarder Injunctions? The ECJ Decisions GAT v. LUK and Roche Nederland v. Primus and Goldenberg, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 37. évf. 7. sz., 2006; in: *Paul Torremans* (szerk.): *Intellectual Property and Private International Law*. Edward Elgar Publishing Ltd., Cheltenham, 2015.

⁴⁹ C-98/06. sz. ügy, Freeport plc kontra Olle Arnoldsson. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Högsta domstolen – Svédország. [ECLI:EU:C:2007:595].

⁵⁰ C-145/10. sz. ügy, Eva-Maria Painer kontra Standard VerlagsGmbH és társai. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Handelsgericht Wien – Ausztria [ECLI:EU:C:2011:798].

⁵¹ *Torremans*: i. m. (38), p. 391.

⁵² I. m. (50), 84. pont.

⁵³ I. m. (50), 81. pont.

⁵⁴ C-616/10. sz. ügy, Solvay SA kontra Honeywell Fluorine Products Europe BV és társai. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Rechtbank 's-Gravenhage – Hollandia [ECLI:EU:C:2012:445].

termékre vonatkozó jogosulatlan tevékenységük folytatásával megsértették egy másik tagállamban érvényben lévő európai szabadalomnak ugyanazt a nemzeti részét. A kérdést előterjesztő bíróságnak kell az iratok valamennyi releváns elemét figyelembe véve mérlegelnie azt, hogy ennek veszélye fennáll-e.⁵⁵ Ebben az ügyben tehát mivel ugyanazon szabadalom-bitorló termék forgalmazásával ugyanazon nemzeti részeit sértették meg egy európai szabadalomnak, így mindkét felhívott bíróságnak ugyanazon ténybeli és jogi helyzetet kellett volna megítélnie, ezért az EU Bíróságának álláspontja szerint az ügyek egyesítése helytálló.

A *Roche*-ügyben kifejtett elvek tehát nem kerültek módosításra a szabadalmak terén ebben az ügyben.⁵⁶

e) Új lehetőségek

A fentiek alapján megállapítható, hogy az EU Bírósága szigorú értelmezést képvisel az együttes perlés lehetőségének terén, így az európai szabadalmak vonatkozásában lényegében lehetlenné teszi a szabály alkalmazását, ha különböző nemzeti részek bitorlásáról van szó.

A 2.2.6-os alfejezetben bemutatott Egységes Szabadalmi Bíróság felállításával feloldódik a fragmentált igazságszolgáltatás problémája ezen a területen, hiszen az európai szabadalmak bitorlásával kapcsolatos ügyek e bíróság hatáskörébe tartoznak majd. Egyébként azt a nézetet, amely szerint ezt a problémát csak egy közösségi bíróság felállításával lehet megoldani, a *Roche*-ügy főtanácsnoki indítványa is tartalmazta.

Figyelembe kell venni azonban, hogy az ESZB helyi divíziói között is létezni fog hatáskörmegosztás, de ha más nem, az a probléma megoldódik, hogy egy bíróság fog eljárni az ügyekben, így remélhető a konzekvens jogalkalmazás.

Ugyanakkor figyelembe kell venni a szintén a későbbiekben bemutatott „opt-out” lehetőséget, illetve a hétéves átmeneti időszakot. Ebben az esetekben végső soron mégis nemzeti bíróság elé kerülhet az ESZB helyett az ügy. Kérdés, hogy ilyen esetekben követhető-e az eddigi gyakorlat. Talán igen, mert bár az európai szabadalmak bitorlását egységesen az ESZB-megállapodás alapján kell majd megítélnie az ESZB-nek, így immáron azonos jogi alapokon nyugszanak majd az olyan ügyek, ahol különböző nemzeti részt bitorolnak az alperesek (l. 3.4.3. alfejezet), viszont a nemzeti bíróságok nem az ESZB-megállapodás alapján fogják meghatározni a bitorlást, hanem továbbra is saját nemzeti joguk alapján. Így nem kerülhet sor az ügyek egyesítésére.

f) „CLIP Principles”

A „CLIP Principles” szabályozása az együttes perlés fogalmát a Brüsszel I bis szabályával azonos módon adja meg, bármelyik alperes szokásos tartózkodási helyéhez igazítva azt. A szabályozás az egymással összeegyeztethetetlen ítéletek veszélyéhez megkívánja, hogy

⁵⁵ I. m. (54), 30. pont.

⁵⁶ *Justine Pila, Paul Torremans: European Intellectual Property Law. Oxford University Press, Glasgow, 2016, p. 563.*

a perek várható kimenetelében ellentmondás legyen, miközben lényegében azonos a jogi és ténybeli alap az ügyekben. A szabályozás kiemeli, hogy bitorlási ügyekben lényegében azonos a ténybeli alap még akkor is, ha az alperesek különböző tagállamokban cselekedtek, abban az esetben, ha azonosan vagy hasonlóan cselekedtek, és ez egy közös üzletpolitika alapján történt. Továbbá lényegében azonos a jogalap akkor is, ha különböző nemzeti jogokat kell alkalmazni a követelésekre abban az esetben, ha ezek a nemzeti jogok jelentős részben harmonizálva vannak egy regionális gazdasági integrációs szervezet vagy a kérdéses ügyben alkalmazandó nemzetközi egyezmények által.

A szabályozás külön kiemeli azt az esetet, ha nyilvánvaló a tényekből, hogy az egyik alperes koordinálta a lényeges cselekményeket vagy egyébként ő áll a legszorosabb kapcsolatban az ügy egészével – ekkor ezen alperes szokásos tartózkodási helyének bírósága előtt perelhetők csak együttesen az alperesek.

2.2.2.4. 24. cikk (4) bekezdés – kizárólagos joghatóság

A Brüsszel I bis 24. cikkének (4) bekezdése az általános és a különös joghatósági okokkal szemben a szellemi tulajdoni jogvitákra vonatkozóan kizárólagos joghatósági okot állapít meg. A szabály példálódzó jelleggel felsorolja a szabadalom, a védjegy és a formatervezési minta lajstromozásával vagy érvényességével kapcsolatos eljárásokat, de egyben általánosan kiterjeszti a szabályt minden hasonló, letétbe helyezést vagy lajstromozást igénylő jog lajstromozásával vagy érvényességével kapcsolatos eljárásra. A felsorolt eljárásokra tehát a szabály szerint annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek kizárólagosan joghatósággal, ahol a letétbe helyezést vagy lajstromozást kérelmezték, vagy ahol az megtörtént, illetve uniós jogi aktus vagy nemzetközi egyezmény alapján megtörténtnek tekintendő. A szabály alkalmazandó akár keresetben, akár kifogás útján merül fel a kérdés, és attól függetlenül, hogy maguk a felek hol rendelkeznek lakóhellyel.

Ezenkívül a Brüsszel I bis kiemeli, hogy az Európai Szabadalmi Hivatal 1973. október 5-én Münchenben aláírt, az európai szabadalmak megadásáról szóló egyezménye alapján fennálló joghatóságának sérelme nélkül az egyes tagállamok bíróságai kizárólagos joghatósággal rendelkeznek az adott tagállamban hatályosított európai szabadalom lajstromozását vagy érvényességét érintő eljárásban. Ez végső soron azt eredményezi, hogy a több tagállamban hatályosított európai szabadalommal kapcsolatban több párhuzamos eljárás indulhat meg, ha lajstromozását vagy érvényességét érintő kérdés merül fel az alapeljárásban. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy Egységes Szabadalmi Bíróság felállításával az európai szabadalmak érvényességével kapcsolatos ügyek – a bitorlási ügyek mellett – e bíróság hatáskörébe tartoznak majd. Kiemelendő, hogy az érvényességgel kapcsolatos ügyek a központi divízió hatáskörébe fognak tartozni, így ezekben az ügyekben ténylegesen megszűnnek a párhuzamos eljárások (kivéve itt is az „opt-out” lehetőség és a hétéves átmeneti időszakot).

A Brüsszel I bis kizárólagos joghatósági szabálya lehetőséget ad forum shoppingra oly módon, hogy az alperes, ha bitorlással vádolják, az érvényesség kérdésének kifogásolásával kikényszeríti az ügy áthelyezését a lajstromozás szerinti országba, ahol az alperes érdekeinek jobban megfelelő ítélet születhet.

Ezen kizárólagos joghatósági ok létjogosultságát megkérdőjelezhetetlenül igazolja, hogy végső soron egy ilyen érvényességgel, illetve lajstromozással kapcsolatos pernek az lehet a kimenetele, hogy egy nemzeti szellemi tulajdon-védelmi hivatalnak ki kell javítania a lajstromát. Ehhez a legelfogadottabb az, ha a nemzeti bíróság jár el a saját nemzeti eljárásjogi szabályait alkalmazva, és ő fog erre utasítást adni.⁵⁷ Ugyanis a nemzeti hivatal is a saját nemzeti anyagi és eljárásjogi szabályait alkalmazva adta meg az oltalmat, így ő a legkompetensebb az érvényesség vagy lajstromozás kérdésében.⁵⁸

Ezenkívül ha éppen arról kell dönteni, hogy érvényes-e az oltalom vagy sem, lajstromozák-e vagy sem, akkor az adott ország közérdekét fogja érinteni a kérdés, *erga omnes* hatállyal a hatása túlmutat a felek közötti jogvitán, ezáltal észszerű, hogy az oltalom megadásának helyességét és jogosságát a lajstromozás szerinti ország tudja a legjobban megítélni.⁵⁹ Helytálló továbbá az a nézet is, hogy az oltalom megadásával a tagállam saját szuverenitását gyakorolja, így ennek egy külföldi bíróság által történő felülvizsgálata elfogadhatatlan lenne. Mindenképp kiemelendő tehát ez a szoros kapcsolat, ami szükségessé teszi a kizárólagos joghatóság felállítását, de azt is látni kell, hogy ez csakis lajstromozott oltalmaknál és csak az érvényesség, illetve a lajstromozás kérdésében áll fenn. Idetartoznak azok az ügyek, amikor az oltalom megadása vagy a lajstromozás technikai folyamata során merül fel a probléma, valamint ide tartozik a lajstromozás visszavonása és a megadott oltalom érvénytelensége is.⁶⁰

a) A GAT kontra LuK-ügy

A Brüsszel I rendelethez képest új elem az „akár kereset, akár kifogás útján merül fel” kitétel megjelenése a Brüsszel I bis-ben, a korábbi szabályozásból ez hiányzott. E hiány miatt még a Brüsszeli Egyezmény égisze alatt született meg a GAT kontra LuK-ügy,⁶¹ melyben az EU Bírósága egy már régóta várt értelmezést mondott ki, de ugyanakkor számos kritikát váltott ki.⁶²

Az ügy két német vállalkozás között folyt, a tárgya pedig az egyik vállalkozás francia szabadalmának a megsértése volt. Az állítólagos bitorló vállalkozás új keresetet terjesztett elő annak érdekében, hogy megállapítsák, hogy az általa állítólagosan bitorolt francia szabadal-

⁵⁷ *Torremans*: i. m. (38), p. 394.

⁵⁸ *Kono, Jurcys*: i. m. (6), p. 38.

⁵⁹ *Torremans*: i. m. (38), p. 394.

⁶⁰ *Pila, Torremans*: i. m. (56), 564.

⁶¹ C-4/03. sz. ügy, Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co. KG kontra Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Oberlandesgericht Düsseldorf – Németország [ECLI:EU:C:2006:457].

⁶² *Torremans*: i. m. (38), p. 395.

mak semmisek, illetve érvénytelenek. Kérdésként merült fel azonban, hogy e kérdés eldöntésére a német bíróságok joghatósággal rendelkeznek-e. Az EU Bírósága ebben a kérdésben arra jutott, hogy a francia bíróság kizárólagos joghatósággal rendelkezik azokban a bitorlási ügyekben, ahol egy francia szabadalom érvényességét kifogásként vitatják. Végző soron a Bíróság itt már kimondta – a később tehát már a Brüsszel I bis-be is bekerülő szabályt –, hogy akár kereset, akár viszontkereset, akár kifogás útján, akár egy megállapítási kereset alátámasztásaként hívják fel az érvényesség vagy lajstromozás kérdését a szabadalom kapcsán, a lajstromozás szerinti ország fog kizárólagos joghatósággal bírni.⁶³

b) A Solvay kontra Honeywell-ügy

A már fentebb említett *Solvay* kontra *Honeywell*-ügyben arra, a *GAT* kontra *LuK*-ügyben megválaszolatlanul maradt azon kérdésre is választ adott a Bíróság, hogy a kizárólagos joghatósági ok érvényesül-e abban az esetben, ha a külföldi szabadalomra alapított ideiglenes intézkedés elrendelése iránti eljárásban védekezésként az alperesek a külföldi szabadalom semmisségére hivatkoznak. E kérdésben az bírt döntő jelentőséggel, hogy az eljáró bíróság ebben az esetben nem dönthet véglegesen a szabadalom érvényességéről, hanem csak mérlegeli, hogy a kizárólagos joghatósággal rendelkező bíróság a későbbiekben semmisnek fogja-e nyilvánítani a szabadalmat vagy sem. Valamint a Brüsszel I rendelet 31. cikke alapján (egyébként jelenleg pedig a Brüsszel I bis 35. cikke alapján) a valamely tagállam joga alapján rendelkezésre álló ideiglenes intézkedések akkor is kérelmezhetőek e tagállam bíróságánál, ha az ügy érdemére más bíróság rendelkezne joghatósággal. Az EU Bírósága az ügyben azt az értelmezést adta, hogy a kizárólagos joghatósági ok nem zárja ki ezen cikk alkalmazását, így az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet jogosult lesz elbírálni a nem a lajstromozás szerinti ország is.

Egyes szerzők kiemelik, hogy ha csupán csak bitorlási keresetet terjesztenek elő, és nem kérdőjelezik meg az érvényességet, a bíróság nem állapíthatja meg arra hivatkozva joghatóságának a hiányát, hogy egyébként az alperesnek lehetősége van az eljárás során hivatkozni, és lehetséges is, hogy hivatkozni fog az oltalom érvénytelenségére.⁶⁴

Továbbá a szabályozás kritikájaként emelik ki, hogy azokban az esetekben, amikor több országra hatályosított európai szabadalom érvényességét vitatja kifogásként az alperes, a kizárólagos joghatósági szabályozás alkalmazása számos, egymással párhuzamosan zajló eljárást fog eredményezni. Ezzel viszont nő az egymástól eltérő határozatok esélye, jelentősen megnöveli a perköltséget és az eljárások hosszát, végző soron az igazságszolgáltatás megtagadásához vezetve.⁶⁵ A jogosultak ezáltal mind az igazságszolgáltatásba, mind a szabadalmi rendszerbe vetett hitüket elveszthetik, hiszen elméletileg párhuzamosan fennálló

⁶³ *Torremans*: i. m. (38), p. 396.

⁶⁴ *Torremans*: i. m. (38), p. 397.

⁶⁵ *Torremans*: i. m. (38), p. 399.

jogaik, ugyanazon ténybeli és jogi helyzet alapján mégis eltérően kerülnek elbírálásra eltérő országokban. Fontos kiemelni azt is, hogy a szabályozás alapján elegendő formálisan vitatni az érvényességet, sőt az alperes akár az eljárás kései szakaszában is előterjesztheti kifogását, ezáltal gyakorlatilag hiábavaló erőfeszítéssé válik, amit az elsőként eljáró bíróság fejtett ki az ügy elbírálására.⁶⁶

c) „CLIP Principles”

A „CLIP Principles” 2:401. cikkében ugyanezt a kizárólagos joghatósági szabályt állítja fel azzal a mérvadó különbséggel, hogy ez a szabály csak akkor alkalmazandó, ha kereset vagy viszontkereset útján merül fel az érvényesség vagy a lajstromozás kérdése, és nem vonatkozik olyan esetekre, amikor előzetes kérdésként kell eldönteni az érvényesség vagy a lajstromozás kérdését. Az utóbbi esetben tehát az egyébként más ügyben eljáró bíróság is dönthet a kérdésben. Ugyanakkor ez esetben, tehát ha nem kereset vagy viszontkereset útján merül fel az érvényesség kérdése, a bíróság ítélete nem érinti a lajstromozás, illetve az érvényesség kérdését harmadik személyek vonatkozásában, csak *inter partes* hatállyal bír. Végezetül pedig a szabály rendelkezik arról, hogy ha a felhívott bíróság megállapítja, hogy más bíróság rendelkezik kizárólagos joghatósággal, akkor önként meg kell állapítania joghatóságának a hiányát.⁶⁷

2.2.3. Összefoglaló táblázat

A fentiekben bemutatott rendelkezéseket a következő oldalon kezdődő táblázat szemlélteti:

⁶⁶ Torremans: i. m. (38), p. 399.

⁶⁷ Kono, Jurcys: i. m. (6), p. 43.

Joghatósági okok		Esetjogban felmerült kérdés		CLIP Principles megoldási javaslata
		szabadalom	védjegy (egyéb jog)	
Általános joghatóság				
4. cikk	<i>Alperes lakóhelye</i>	Nincs.		Alperes szokásos tartózkodási helye
Különös joghatósági okok				
7. cikk (1)	<i>Ha az eljárás tárgya egy szerződés, a vitatott kötelezettség helye</i>	A licencszerződés nem minősül szolgáltatás nyújtására irányuló szerződésnek. Ez esetben a jogosult csak megengedésre vállal kötelezettséget, de nem fejt ki semmilyen meghatározott tevékenységet (C-533/07 Falco-ügy).		Ahol az alperesnek a kérdéses kötelezettséget teljesíteni kellett volna. De ha a szerződés fő tárgya egy szellemi tulajdon-jog átruházása vagy licenciába adása, a kötelezettség teljesítésének helye szerinti ország az az ország, amelyre vonatkozóan a jogot átruházzák vagy licenciába adják. A bíróság csak ezen ország tekintetében rendelkezik joghatósággal, ha a kizárólagosan erre a joghatósági okra alapítják a joghatóságát.
7. cikk (2)	<i>Jogelletes károkozás:</i> ahol a kéresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet; ez magába foglalja a kárt okozó cselekmény és a kár bekövetkezési helyét is; Shevill-szabály (C-68/93 Shevill-ügy); a kár bekövetkezésének helye szerinti tagállamban csak az adott tagállamban bekövetkezett károokra rendelkeznek joghatósággal a bíróságok; a 4. cikk szerinti tagállami bíróság előtt perelhető a teljes kárra az alperes	Internetes elkövetett bitorlás esetén mi tekinthető a kár bekövetkezési helyének és a kárt okozó magatartásnak?	Nemzeti védjegy (C-523/10 Wintersteiger-ügy); csak ott keletkezett kár, ahol a nemzeti védjegy lajstromozva van -> ebben az országban perelhető az alperes a	„Mindenütt jelenlevő médian” keresztül megvalósított bitorlás (pl. internet): a kár helye szerinti bíróság joghatósággal rendelkezik a többi tagállam területén bekövetkezett károk tekintetében is, feltéve, hogy a bitorlást okozó tevékenységek közül egyik sem bír lényeges hatással egyik tagállamban sem, ahol a bitorló szokás szerint tartózkodik és
				Ahol a bitorlás bekövetkezett vagy bekövetkezhet. Kivétel: menekülési záradék: nem lehet perelni, ha az állítólagos bitorló nem cselekedett a tagállamban úgy, hogy azzal a bitorlást elősegítse vagy kezdeményezze, és ésszerűen nem tekinthető úgy a cselekménye, mint amelyik arra a tagállamra irányult volna.

Joghatósági okok	Esetjogban felmerült kérdés		CLIP Principles megoldási javaslata
	szabadalom	védjegy (egyéb jog)	
		<p>7. cikk (2) bekezdés alapján, az itt bekevezett kárakra, ezenfelül az alperes lakóhelye (4. cikk) szerinti tagállamban perelhet.</p> <p>A hirdető cselekménye bitorol, nem pedig a reklámszolgáltatás nyújtójáé -> a hirdető lakóhelye szerinti tagállam a kárt okozó cselekmény bekövetkezési helye (C-236/08, C-237/08, C-238/08 Google France- és Google-ügyek).</p>	<p>a) a bitorlás egészének előmozdításához kapcsolódó lényeges tevékenységek abban a tagállamban történnének, ahol a bíróság székhelye van,</p> <p>b) vagy a bíróság székhelye szerinti tagállamban bekevezett, a bitorlás által okozott kár lényeges a bitorlás egészével kapcsolatban.</p>
8. cikk	<p>Több tagállamban hatályosított európai szabadalom különböző nemzeti részeitnek bitorlása eltérő vállalatok által, akik egy vállalatcsoporthoz tartoznak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spider-in-the-web-doktrína 2. C-539/03 Roche-ügy 3. C-145/10 Painer-ügy 4. C-616/10 Solvay kont-ra Honeywell-ügy 5. Egységes Szabadalmi Bíróság. 		<p>Ugyanaz a szabályozás „lényegében azonos” ténybeli és jogi alap esetén.</p> <p>Ilyennek minősül ha az alperesek különböző tagállamokban, azonosan vagy hasonlóan, egy közös üzletpolitika alapján cselekedtek, továbbá az is, ha különböző nemzeti jogokat kell alkalmazni, ha ezek jelentős részben harmonizálva vannak egyezmények által.</p> <p>Ha egy alperes koordinálta a lényeges cselekményeket vagy egyébként ő áll a legszorosabb kapcsolatban az ügy egészével, akkor csak az ő szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság előtt perelhetők együtt.</p>

Joghatósági okok	Esetjogban felmerült kérdés			CLIP Principles megoldási javaslata
	szabadalom	védjegy	(egyéb jog)	
24. cikk (4) <i>Kizárólagos joghatóság</i>	Több párhuzamos eljárás ugyanazzal az európai szabadalommal kapcsolatban, ha több nemzeti részt kifogásolnak (de! ESZB), C-616/10 Solvay kontra Honeywell-ügy: ha ideiglenes intézkedés iránti eljárásban hozzák fel kifogásként, akkor nem kell áthelyezni az ügyet.	Forum shopping: érvényesség kifogásolásával az ügy áthelyezése érhető el.		Hasonló szabály, de kizárólag ha kereset vagy viszontkereset úján merül fel. Előzetes kérdésként más bíróság is eldöntheti a kérdést, de csak inter partes hatállyal bír.

2.2.4. Az európai uniós védjegy bíróság joghatósága

2.1.4.1. Az európai uniós védjegy bíróságok

Az európai uniós védjegy különleges jogi státusszal bír, mivel az egész Európai Unióra kiterjedő oltalmat biztosít. Az európai uniós védjegyrendelet 95. cikkének megfelelően a tagállamok európai uniós védjegy bíróságokat kötelesek kijelölni saját nemzeti bíróságaik közül, ez Magyarországon a Fővárosi Törvényszék. Az európai uniós védjegyrendelet 124. cikke alapján ezek az európai uniós védjegy bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznek a következő ügyekben:

- a) az európai uniós védjegy bitorlásával összefüggő és – ha a nemzeti jog arról rendelkezik – az európai uniós védjegy bitorlásának kísérletével kapcsolatos perek;
- b) a nemleges megállapításra irányuló perek, ha a nemzeti jog arról rendelkezik;
- c) kártérítés iránti per az európai uniós védjegybejelentés meghirdetését követő olyan cselekmények eredményeként, amelyek a lajstromozás meghirdetését követően a meghirdetés tényéből adódóan megtilthatók lennének;
- d) az európai uniós védjegyoltalom megszűnésének megállapítására vagy az európai uniós védjegy törlésére irányuló viszontkeresetek.

2.1.4.2. Az európai uniós védjegyrendelet és a Brüsszel I bis viszonya

Mivel az európai uniós védjegyrendelet és a Brüsszel I bis azonos tárgyú szabályozást is tartalmaz, meg kell vizsgálni a két rendelet egymáshoz való viszonyát. Az európai uniós védjegyrendelet vonatkozó rendelkezéseit a közösségi védjegyrendelet⁶⁸ értelmezésére született szakirodalom alapján érdemes megvizsgálni. Az esetleges változások a szabályozásban külön jelzésre kerültek.

A Brüsszel I bis más, ugyanolyan tárgyban hozott EU-s jogszabályokhoz képest *lex generalis*, így az európai uniós védjegyrendelet egy *lex specialis* joganyagot képez.⁶⁹ Az európai uniós védjegyrendelet 17. cikke alapján az európai uniós védjegyoltalom joghatásait kizárólag a rendelet rendelkezései szabályozzák, fenntartva ugyanakkor, hogy a rendelet X. címével (a joghatósági és eljárás szabályokkal) összhangban egyéb kérdésekben az európai uniós védjegy bitorlására a nemzeti jogszabályoknak a nemzeti védjegy bitorlására irányadó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az európai uniós védjegyrendelet eltérő rendelkezése hiányában a 122. cikk alapján alkalmazni kell a Brüsszel I bis-t – mint a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságra és a határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó európai uniós szabályt – az európai uniós védjegybejelentésekkel és a védjegyekkel összefüggő ügyekben, illetve a nemzeti véd-

⁶⁸ 207/2009/EK rendelet a közösségi védjegyről, HL L 78, 2009. 3. 24., p. 1.

⁶⁹ *Schneider, Vrins*: i. m. (12), p. 207.

jeggyel és európai uniós védjeggyel összefüggő egyidejűleg vagy egymást követően indított ügyekben. Habár az európai uniós védjegyrendelet szabályai még a Brüsszel I rendeletre utalnak, de azalatt a Brüsszel I bis megfelelő rendelkezéseit kell érteni.⁷⁰

a) Az európai uniós védjegy bíróságok kizárólagos joghatóságába tartozó ügyek

Az európai uniós védjegyrendelet 122. cikke felsorolást ad arról, hogy a Brüsszel I bis mely rendelkezését nem lehet alkalmazni, illetve milyen módosítással lehet az egyes rendelkezéseit alkalmazni az európai uniós védjegy bíróságok kizárólagos joghatóságába tartozó ügyekben. Így nem lehet alkalmazni a Brüsszel I bis által lefektetett általános joghatósági szabályt és a tagállami lakóhellyel nem rendelkező alperesre vonatkozó szabályt. A különös joghatósági okok közül a szerződéses kötelezettségre, a jogellenes károkozásra, illetve a fióktelepre, képviselőre és telephelyre vonatkozó szabályokat sem lehet alkalmazni. Ezeket a szabályokat helyettesítik az európai uniós védjegyrendelet joghatósági rendelkezései a kizárólagos joghatósági ügyekben.

Az európai uniós védjegyrendelet 125. cikke „Nemzetközi joghatóság” cím alatt rendelkezik arról, hogy a Brüsszel I bis általános joghatósági szabálya helyett a kizárólagos joghatósági keresetek és igények tárgyában az eljárást az alperes lakóhelye vagy székhelye szerinti tagállam bírósága előtt, vagy ha az alperes a tagállamokban lakóhellyel vagy székhellyel nem rendelkezik, az alperes telephelye szerinti tagállamban kell megindítani. Ha az alperes lakóhelye vagy székhelye nem a tagállamokban van, vagy a tagállamok egyikében sem rendelkezik telephellyel, az eljárást a felperes lakóhelye vagy székhelye szerinti tagállam bírósága előtt, vagy ha a felperes a tagállamokban lakóhellyel vagy székhellyel nem rendelkezik, a felperes telephelye szerinti tagállamban kell megindítani. Ha a felperes és az alperes egyikének sincs lakóhelye vagy székhelye a tagállamokban, vagy ott egyikük sem rendelkezik telephellyel, az eljárást annak a tagállamnak a bírósága előtt kell megindítani, ahol a hivatal (az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, vagyis az EUIPO) székhelye található. A Brüsszel I bis-t e szabályozás körében csak értelmezésre lehet felhasználni.⁷¹

A nemleges megállapításra irányuló perek kivételével különös joghatósági szabályként annak a tagállamnak a bírósága előtt is megindítható a per, ahol a bitorlást elkövették, megkísérelték vagy a c) pont szerinti cselekményt elkövették. A többi különös joghatósági ok, amelyek alkalmazását nem zárja ki a rendelkezés, szintén felhívható ezekben az ügyekben is.

A joghatóságról való megállapodás keretében korlátozásokat állít fel az európai uniós védjegyrendelet: csak egy másik európai uniós védjegy bíróság joghatóságát köthetik ki a felek megállapodásukban. Továbbá egy tagállam bírósága akkor rendelkezik európai uniós védjegyügyben joghatósággal a Brüsszel I bis egyéb rendelkezései alapján fennálló jogha-

⁷⁰ Gordian D. Hasselblatt (szerk.): Community Trade Mark Regulation (EC) No 207/2009. Altusried-Krugzell, Verlag C. H. Beck oHG, 2015, p. 930.

⁷¹ Hasselblatt: i.m. (70), p. 948.

tóságtól eltekintve, ha az a bíróság, ami előtt az alperes megjelenik, európai uniós védjegy-bíróság.

A joghatóság terjedelme a 126. cikk alapján kiterjed a tagállamok bármelyikének területén elkövetett vagy megkísérelt védjegybitorlási cselekményre, illetve a tagállamok bármelyikén elkövetett c) pont szerinti cselekményre. Ez alól kivételt képez, ha a c) pont szerinti cselekmény, illetve a bitorlás elkövetésének, vagy a bitorlás kísérletének a helye szerinti bíróság előtt indították meg az eljárást, ez esetben csak a bíróság székhelye szerinti tagállamban elkövetett vagy megkísérelt cselekményekre terjed ki a joghatósága.

Ahol az európai uniós védjegyrendelet nem zárja ki a Brüsszel I bis alkalmazását, ott a 122. cikk alapján joghatósági kérdésekben a Brüsszel I bis valamely tagállamban lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező személyekre vonatkozó szabályait alkalmazni kell a valamely tagállamban csupán telephellyel rendelkező személyekre is.

Így például a Brüsszel I bis 8. cikk (1) bekezdése szerinti együttes perlésről szóló rendelkezéseit oly módon érinti a rendelet, hogy ez alapján az együttes perlés szabályainál elegendő, ha az érintett alperesnek telephelye van csupán a tagállamok valamelyikében.⁷² A szoros kapcsolat pedig aszerint ítélandó meg, hogy abbahagyásra és tartózkodásra irányuló kereset, vagy járulékos követelésekre irányuló kereset kérdésében merül fel. A gyakorlat e tekintetben az, hogy mivel az európai uniós védjegy egységes hatállyal bír, így a bitorlási keresetek mindegyike ugyanazon jogi alapokon nyugszik mindegyik alperes tekintetében, így fennáll a szoros kapcsolat és az egymásnak ellentmondó ítéletek veszélye. És bár a járulékos követelések szabályozását a védjegyrendelet a nemzeti jogokra bízta, ettől függetlenül az érvényesség és a bitorlás megállapítása a védjegyrendeleten nyugszik, így e követelések elbírálásakor is fennállhat az ellentmondó ítéletek meghozatalának a veszélye.⁷³

A Brüsszel I bis 8. cikk (3) bekezdése szerint ha az eredeti keresettel megegyező szerződésen vagy tényálláson alapul egy viszontkereset, akkor annak alperese ugyanazon bíróság előtt perelhető, amely az eredeti kereset tárgyában eljár. Ezt a rendelkezést oly módon érinti az európai uniós védjegyrendelet 122. cikke, hogy elegendő, ha a viszontkereset alperese csak telephellyel rendelkezik valamely tagállamban. (Ugyanakkor a rendelet maga rendezi egyes viszontkeresetek joghatóságát, nevezetesen a megszűnés megállapítására vagy törlésre irányuló viszontkeresetnél.⁷⁴)

b) Egyéb ügyek

Azokban az ügyekben, amelyek nem tartoznak az európai uniós védjegy bíróságok kizárólagos hatáskörébe, a nemzeti bíróságok joghatóságát teljes egészében a Brüsszel I bis szabályai szerint kell megállapítani, és ha ez alapján egyik sem rendelkezik joghatósággal, akkor az EUIPO székhelye szerinti tagállamban kell lefolytatni az eljárást.

⁷² *Hasselblatt*: i.m. (70), p. 932.

⁷³ *Hasselblatt*: i.m. (70), p. 933.

⁷⁴ *Hasselblatt*: i.m. (70), p. 933.

c) *Minden ügyre érvényes, további speciális szabályok*

Az európai uniós védjegyrendelet 131. cikke alapján a tagállami bíróságoktól kérhetők az érintett tagállam jogszabályai által a nemzeti védjegyek tekintetében biztosított ideiglenes intézkedések az európai uniós védjegy, illetve védjegybejelentés tekintetében is, még abban az esetben is, ha egy másik tagállam európai uniós védjegy bíróságának lenne joghatósága. Az ideiglenes és biztosítási intézkedések tekintetében itt nem releváns még az sem, hogy az adott bíróság európai uniós védjegy bíróság-e.

Viszont jóval korlátozottabb azoknak a bíróságoknak a köre, amelyek a Brüsszel I bis elismerési és végrehajtási eljárásától függően *bármelyik* tagállam területén alkalmazható ideiglenes és biztosítási intézkedéseket rendelhetnek el. Erre csupán azok a joghatósággal rendelkező európai uniós védjegy bíróságok jogosultak, amelyek joghatóságukat nem a bitorlás vagy a cselekmény elkövetésének helyére alapították. E szabályozás tehát hasonlít a Brüsszel I bis 35. cikkéhez, de tartalmaz egy lényeges korlátozást is az intézkedések területi hatályára vonatkozóan. Azért van szükség a valamennyi tagállamra kiterjedő korlátozás lehetőségének a felállítására, mert maga az európai uniós védjegy is az egész EU területére kiterjedő, egységes oltalommal bír, így használata is csak az egész EU területén tiltható meg, így lehet elkerülni a különböző tagállamokban született következetlen ítéleteket.⁷⁵

A kapcsolódó perek tekintetében a rendelet előírása alapján az európai uniós védjegy bíróság felfüggeszti az eljárását (a nemleges megállapításra irányuló per kivételével), ha másik európai uniós védjegy bíróság előtt a védjegy érvényessége tárgyában viszontkereset alapján eljárás indul meg, vagy az EUIPO-hoz a megszűnés megállapítására irányuló vagy törlési kérelmet nyújtottak be.

Mivel a védjegyrendelet nem tartalmaz szabályokat a perfüggőségről, így e tekintetben a Brüsszel I bis megfelelő szabályait kell alkalmazni. E körben kiemelendő, hogy azonos jogalap csak akkor állapítható meg, ha az európai uniós védjegyre vonatkozó keresetek ugyanazon tagállamok területét célozzák meg.⁷⁶

Az uniós védjegyrendelet részletes szabályozását tekintve látható, hogy a kivett és korlátozott területeken végső soron a Brüsszel I bis szabályaihoz lényegében hasonló szabályokat tartalmaz, melyeket azonban egyes helyeken az európai uniós védjegy bíróságok különleges szerepe miatt specifikálni kellett.

d) *Coty Germany kontra First Note-ügy*

A *Coty Germany* kontra *First Note*-ügyben⁷⁷ került hangsúlyozásra az európai uniós védjegyrendelet (akkor még közösségi védjegyrendelet) *lex specialis* jellege a Brüsszel I renDELETEH képest. Az alapeljárásban egy német vállalat nyújtott be keresetet közösségi véd-

⁷⁵ *Schneider, Vrins*: i. m. (12), p. 210.

⁷⁶ *Hasselblatt*: i.m. (70), p. 934.

⁷⁷ C-360/12. sz. ügy *Coty Germany GmbH* kontra *First Note Perfumes NV*. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem: Bundesgerichtshof (Németország) [ECLI:EU:C:2014:1318].

jegyének bitorlása miatt egy belga székhelyű vállalattal szemben. Az alperes egy német székhelyű vállalkozásnak Belgiumban értékesített egy olyan illatszert, amelynek az üvegcséje a felperes közösségi védjegyre hasonlított, és tudott arról, hogy a német vállalat Németországban fogja azt továbbértékesíteni. A német bíróságok először joghatóságuk hiányát állapították meg, majd az EU Bíróságának véleményét kérték ki a közösségi védjegyrendelet azon rendelkezésének értelmezéséhez, hogy a közösségi védjegy bitorlása miatti pert annak a tagállamnak a bírósága előtt is meg lehet indítani, ahol a bitorlást elkövették. Kérdésként merült fel, hogy ugyanúgy kell-e értelmezni, mint ahogy a Brüsszel I rendeletben a „káresemény bekövetkezésének helye” szerinti bíróság fogalmát. Az EU Bírósága azt a választ adta, hogy a közösségi védjegyrendelet szabályát *lex specialis* jellegére tekintettel önállóan kell értelmezni, nem lehet automatikusan párhuzamot vonni a Brüsszel I rendelet szabályával. A közösségi védjegyrendelet szabálya aktív magatartást feltételez, és így a szabály annak a tagállamnak a területére vonatkozik, ahol a bitorlás eredetét jelentő esemény bekövetkezett (a jelen ügyben Belgium), és ezt az értelmezést támasztja alá a rendelet azon szabálya is, hogy ez a tagállam csak a székhelye szerinti tagállamban elkövetett bitorlási cselekményekre vonatkozóan rendelkezik joghatósággal. Így a német bíróságoknak nem volt joghatóságuk az alperes cselekedete vonatkozásában, mivel az üvegcsé értékesítése Belgiumban történt, hiába következett be kár Németországban miatta azáltal, hogy a német vállalat ott azt továbbértékesítette.⁷⁸

2.1.5. Összefoglaló táblázat

A fentiekben bemutatott rendelkezéseket a következő táblázat szemlélteti.

⁷⁸ I. m. (77), 24–38. pont.

Az európai uniós védjegy bíróság joghatósága		
Az európai uniós védjegyrendelet a Brüsszel I bis-hez képest lex specialis		
Önállóan, a Brüsszel I bis fogalmi rendszerétől függetlenül kell értelmezni (C-360/12 Coty Germany kontra First Note-ügy)		
Az európai uniós védjegyrendelet szabályozása		
<i>Az európai uniós védjegy-bíróságok kizárólagos joghatóságába tartozó ügyekre vonatkozó szabályozás</i>	<p>a) Az európai uniós védjegy bitorlásával és kísérlétével összefüggő perek;</p> <p>b) a nemleges megállapításra irányuló perek;</p> <p>c) kártérítés iránti perek a védjegybejelentés meghirdetését követő cselekmények eredményeként;</p> <p>d) az európai uniós védjegyoltalom megszűnésének megállapítására vagy az európai uniós védjegy törlesztésre irányuló viszontkeresetek.</p>	EU védjegyrendelet 122. cikk: Brüsszel I bis következő rendelkezései nem alkalmazhatóak: általános joghatósági szabály, tagállami lakóhellyel nem rendelkező alperesre vonatkozó szabály, jogellenes károkozásra, szerződéses kötelezettségre vonatkozó különös joghatóság, fióktelepre, képviselőre, telephelyre vonatkozó szabályozás. Helyette EU védjegyrendelet 125. cikk.
<i>Egyéb európai uniós védjegyekkel összefüggő ügyekre vonatkozó szabályozás</i>		A Brüsszel I bis által kijelölt nemzeti bíróság jár el -> ha egyik sem rendelkezik joghatósággal, az EUIPO székhelye szerinti tagállam bírósága rendelkezik joghatósággal.
<i>Minden ügyre vonatkozó szabályozás</i>		EU védjegyrendelet 131. cikk: Tagállami bíróságtól is kérhető ideiglenes vagy biztosítási intézkedés, akkor is, ha más bíróság rendelkezik joghatósággal, illetve ha az adott bíróság nem EU-s védjegy bíróság. Bármelyik tagállam területén végrehajtható ideiglenes vagy biztosítási intézkedést olyan védjegy bíróság rendelhet el, mely nem a bitorlás helyére alapította a joghatóságát.

2.2.6. Az Egységes Szabadalmi Bíróság hatása a Brüsszel I bis-re

2.2.6.1. A jövő: az Egységes Szabadalmi Bíróság

Az Egységes Szabadalmi Bíróságról (a továbbiakban: ESZB) szóló megállapodást az EU 25 tagállama írta alá 2013. február 19-én. Az ESZB az egységes hatályú európai szabadalom bevezetésével összefüggésben kerül felállításra, de hatálya az egységes európai szabadalmi ügyeken túl kiterjed majd az európai szabadalmakkal, valamint a kiegészítő oltalmi tanúsítványokkal kapcsolatos ügyekre is. Az ESZB a megállapodás 32. cikke alapján kizárólagos hatáskörrel rendelkezik majd ezek tekintetében a bitorlással és érvényességgel kapcsolatos ügyekben.

Az egységes hatályú európai szabadalom bevezetéséről az Európai Parlament és a Tanács a 1257/2012/EU rendelet⁷⁹ elfogadásával határozott. A rendeletet a 18. cikke értelmében 2014. január 1-je vagy az ESZB-ről szóló megállapodás hatálybalépésének napja közül a későbbi időponttól kell majd alkalmazni. Az ESZB-ről szóló megállapodás az alábbi három időpont közül a legkésőbbi időpontjában lép hatályba:

- a) 2014. január 1-je;
- b) a Brüsszel I bis rendeletnek a megállapodással való viszonyát rendező módosítások hatálybalépésétől számított negyedik hónap első napja (ez 2014. szeptember 1-je volt);
- c) vagy pedig attól számítva a negyedik hónap első napja, amikor tizenhárom szerződő tagállam letétbe helyezi megerősítő okiratát vagy csatlakozási okmányát, s ezek között szerepel az a három tagállam, amelyben a megállapodás aláírásának évét megelőző évben a legtöbb európai szabadalom volt hatályban (ez a három ország: az Egyesült Királyság, Németország és Franciaország).

Mivel 2016 novemberében az Egyesült Királyság az EU-ból való kilépési szándéka ellenére kifejezte szándékát a megállapodás ratifikációjára tett előkészületek folytatására, ezért reálisak a várakozások arra nézve, hogy a c) pont szerinti időpont mint a megállapodás szerinti „legkésőbbi időpont” hamarosan bekövetkezik, s ezzel az ESZB-ről szóló megállapodás hatályba léphet, és így a rendelet is alkalmazandó lesz majd.⁸⁰

Az egységes hatályú európai szabadalom az Európai Szabadalmi Egyezményben foglalt szabályoknak és eljárásoknak megfelelően az Európai Szabadalmi Hivatal által megadott olyan speciális európai szabadalom lesz, mely egységes hatállyal fog rendelkezni a részt vevő tagállamokban, tehát egységes oltalmat fog nyújtani, azonos joghatással fog bírni mindenhol, így csak az összes részt vevő tagállam tekintetében lesz korlátozható, átruházható, megvonható és megszüntethető.

⁷⁹ 1257/2012/EU rendelet az egységes szabadalmi oltalom létrehozásának területén megvalósítandó megerősített együttműködés végrehajtásáról, HL L 361., 2012.12.31., p. 1–8.

⁸⁰ <https://www.gov.uk/government/news/uk-signals-green-light-to-unified-patent-court-agreement>.

Jelenleg az európai szabadalmak megadásuk után csak akkor érvényesek az Európai Szabadalmi Egyezményben részes államokban, ha azokat az adott, kiválasztott országokban a „nemzeti érvényesítés” eljárásával hatályosítják. Így ha valaki az EU minden tagállamában szeretné levédetni találmányát, az rendkívül költséges eljárást eredményez. Az egységes hatályú európai szabadalom ezzel szemben azt a lehetőséget nyújtja majd, hogy a rendeletben részt vevő tagállamok egységesen, egy országként lesznek megjelölhetőek.

Azt, hogy melyek ezek a ténylegesen „részt vevő tagállamok”, a rendelet úgy határozza meg, hogy azok az országok, amelyek az adott egységes hatályú európai szabadalom benyújtásakor részt vesznek a megerősített együttműködésben, így azok, amelyek a benyújtás időpontjában az ESZB-megállapodást már ratifikálták.⁸¹

Az ESZB felépítését tekintve egy elsőfokú bíróságból fog állni, mely központi, illetve helyi vagy regionális divíziókból fog állni, továbbá egy fellebbviteli bíróságból, melyek az uniós jog elsőbbségének a tiszteletben tartásával fognak működni, s előzetes döntéshozatali eljárás érdekében az Európai Bírósághoz fordulhatnak majd.⁸²

2.2.6.2. A Brüsszel I bis módosítása az ESZB-re tekintettel

Az ESZB közös bírósággént a megállapodás 32. cikkében felsorolt ügyekben az érintett nemzeti bíróságok helyébe lép, ezért a nemzeti bíróságokra vonatkozó joghatósági szabályoknak kell kijelölni az ESZB joghatóságát. A 32. cikkben felsorolt ügyek a Brüsszel I bis tárgyi hatálya alá tartozó ügyeket fedik le, így az ESZB-re joghatósági kérdésekben e rendelet alkalmazandó,⁸³ mint ahogy egyébként a „hagyományos” európai szabadalmakkal kapcsolatosan a nemzeti bíróságok joghatóságát is e rendelet jelölte ki eddig is. Maga az ESZB-megállapodás nem állít fel külön nemzetközi joghatósági szabályokat, hanem 31. cikke kifejezetten rendelkezik róla, hogy az ESZB nemzetközi joghatósága a Brüsszel I bis-en és, ahol szükséges, a Luganói Egyezményen alapszik. Mivel az ESZB nem nemzeti, hanem közös bírósággént fog funkcionálni, ezért ahhoz, hogy megfelelően el lehessen helyezni a Brüsszel I bis-ben, azt az Európai Parlament és a Tanács a 2014. május 15-én elfogadott 542/2014/EU rendelettel⁸⁴ módosította.

A módosítás értelmében több tagállam közös bíróságaként nemcsak az ESZB-ről helyeztek el új rendelkezéseket, hanem a Benelux Bíróságról is, melyet Belgium, Hollandia és Lu-

⁸¹ <http://www.sztnh.gov.hu/hirek/UPP-UPC-osszefoglalo-Dec2012.pdf>.

⁸² <http://www.sztnh.gov.hu/hirek/UPP-UPC-osszefoglalo-Dec2012.pdf>, p. 3.

⁸³ Fabrizio Marongiu Buonaiuti: The agreement establishing a unified patent court and its impact on the Brussels I recast Regulation. The new rules introduced under Regulation (EU) No 542/2014 in respect of the Unified Patent Court and the Benelux Court of Justice: <https://goo.gl/GNi8KJ>, p. 212.

⁸⁴ 542/2014/EU rendelet az 1215/2012/EU rendeletnek az Egységes Szabadalmi Bíróság és a Benelux Bíróság vonatkozásában alkalmazandó szabályok tekintetében történő módosításáról, HL L 163, 2014.5.29., p. 1–4.

xemburg 1965. március 31-én aláírt közös megállapodása hozott létre. A módosítás alapján ugyanazon szabályozások vonatkoznak mindkettőre.

A módosítások alapján a Brüsszel I bis 71a. cikkében kifejezetten kijelöli az ESZB-t mint több tagállam közös bíróságát, s úgy rendelkezik róla, hogy tagállami bíróságnak tekintendő, amikor a rendelet hatálya alá tartozó ügyekben joghatóságot gyakorol.

Az ESZB joghatósággal fog rendelkezni azon esetekben, amikor valamely, a megállapodásban részes tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznének valamely, a megállapodás hatálya alá tartozó ügyben. Tehát ahelyett a nemzeti bíróság helyett fog eljárni, amelyet egyébként a Brüsszel I bis joghatósági szabályai kijelöltek volna, de mivel az a tagállam részese az ESZB-megállapodásnak, ezért az ESZB hatáskörébe tartozik az ügy, és annak illetékes divíziója fog eljárni. Ez lehet olyan részes tagállami nemzeti bíróság, amely egyébként kizárólagos hatáskörrel rendelkezett volna. Továbbá az ESZB jár el olyan tagállamok nemzeti bírósága helyett is, melyek közül mindegyik részese az ESZB-megállapodásnak, és köztük a különös joghatósági okok miatt konkuráló joghatóság lett volna. E második esetben tehát, mivel részes tagállamai a megállapodásnak, saját joghatóságuk helyett átruházták ezt a hatáskört az ESZB-re, elismerve annak elsőbbségét.⁸⁵

Mi történik akkor, ha párhuzamos eljárás folyik két olyan tagállami bíróság előtt, amelyek közül csak egyik részese a megállapodásnak? Ezt a kérdést a 71c. cikk rendezi, mely alapján a Brüsszel I bis 29–32. cikke alkalmazandó ezekben az esetekben, tehát a perfüggőség és az összefüggő eljárások általános szabályai. Ilyen eset fordulhat elő például egy európai szabadalomnak a bitorlása esetén, amikor a részes tagállam szemszögéből az ESZB rendelkezik kizárólagos joghatósággal hatásköréből fakadóan, míg a nem részes tagállam szemszögéből a Brüsszel I bis általános szabályai szerint ő, mint az alperes szokásos tartózkodási helye vagy a bitorlás elkövetésének a helye, konkuráló joghatósággal bír az ESZB-vel szemben.

Ugyanígy a 29–32. cikk alapján a perfüggőség és összefüggő eljárások általános szabályai alkalmazandóak abban, a megállapodás hatálybalépését követő hétéves átmeneti rendszerben, amíg mind az ESZB-ben részes tagállam nemzeti bírósága előtt, mind pedig az ESZB előtt indítható kereset az európai szabadalom bitorlásával vagy megsemmisítésével kapcsolatban. Továbbá ez az átmeneti időszak azért is lényeges, mert a lejárta megelőzően tett bejelentések vagy megadott „hagyományos” európai szabadalmak esetében a bejelentő rendelkezik fog az „opt-out” lehetőségével, mely alapján, ha a bejelentő így rendelkezik, a szabadalma nem az ESZB kizárólagos hatáskörébe fog tartozni, hanem a nemzeti bíróság fog eljárni az ügyben.

A módosítások nem rendelkeznek arról, ha egyidejűleg folyik eljárás a megállapodásban részes tagállamban és egy harmadik országban, így ez esetben a Brüsszel I bis 33. és 34. cikke alkalmazandó, tehát úgy kell tekinteni ezekben a viszonylatokban az ESZB-re, mint arra a nemzeti bíróságra, amelyiknek a helyébe lép. Egyes szerzők a szabályozás hiányát

⁸⁵ *Buonaiuti*: i. m. (83), p. 215.

kritikával illetik, mivel ez esetben vagy ki kellett volna hagyni a 29–32. cikkre való utalást is, vagy pedig bele kellett volna venni a módosításba a 33. és a 34. cikkre való utalást. Így viszont a szabályozás pusztán „pedagógiai szándékkal” bír. És ugyanezen logika alapján az a szabályozás is, amely arról rendelkezik, hogy az ESZB által hozott határozatokat el kell ismerni a nem részes tagállamokban is.⁸⁶

Külön érdekessége a rendelet módosításának, hogy amennyiben az alperes egyik tagállamban sem rendelkezik lakóhellyel vagy székhellyel, és a rendelet nem biztosít vele szemben egyéb módon joghatóságot, az alperes lakóhelyétől vagy székhelyétől függetlenül vele szemben is alkalmazni kell a joghatósági rendelkezéseket. Ezzel tehát a rendelet a személyi hatályát az ESZB hatáskörébe tartozó ügyekben kiterjeszti olyanokra is, akik egyébként csak szűk körben tartoznának a rendelet hatálya alá (például a kizárólagos joghatóság eseteiben).⁸⁷ Ugyanis általános esetben a rendelet hatálya alá nem tartozó személyek esetében a nemzeti jog jelölné ki a joghatósággal rendelkező bíróságot, de mivel az ESZB egy közös bíróság, így kérdésként merülne fel, hogy melyik tagállami jog joghatósági szabályait alkalmazza. Ezt a konfliktust oldja fel a módosító rendelkezés.⁸⁸

Ugyanakkor egyes szerzők ezt a megoldást kritikával illetik, mert nagyon gyenge a kapcsolat az alperes és a Brüsszel I bis között, mégis fennállhat az ESZB joghatósága. Ez a kapcsolat sokkal szorosabb az általános esetekben, hiszen a 7. és a 8. cikket olyan alperessel szemben alkalmazhatják egyébként, aki rendelkezik lakóhellyel valamely tagállamban. E módosítás által sokkal könnyebb pereskedéssel „zaklatni” az alpereseket. A jelenlegi szabályozás nemkívánatos eseteként hozza fel például olyan gyártó beperlését, amelynek az önálló forgalmazója importálja egy olyan tagállamba a terméket, ahol a szabadalom oltalom alatt áll, így bár a gyártó tevékenysége soha nem irányult arra a tagállamra, mégis perelhető lesz. Ugyanakkor kedvezőnek tekintik, hogy emellett a szabályozás mellett a 8. cikk (1) bekezdésére való hivatkozás nélkül is perelhető az anyavállalat.⁸⁹

A módosító rendelet felállít egy „szubszidiárius joghatósági szabályt” is. Ha az ESZB egy európai szabadalomnak az Unióban kárt okozó bitorlásával kapcsolatos ügyben jár el egy olyan személlyel szemben, aki nem rendelkezik egyik tagállamban sem lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel, akkor a szóban forgó bitorlás következtében az Unión kívül felmerült károkat illetően is gyakorolhatja a joghatóságot. Az „Unión kívül felmerült károk” fogalom azokat az országokat foglalja magába, amelyekben az európai szabadalom hatással bír, tehát tagjai az Európai Szabadalmi Egyezménynek, de nem tagjai az EU-nak, s ezáltal az

⁸⁶ P. Mankowski: Die neuen Regeln über gemeinsame Gerichte in Artt. 71a-71d Brüssel Ia-VO. GPR – Zeitschrift für Gemeinschaftsprivatrecht, 2014, p. 330.

⁸⁷ Buonanauti: i. m. (83), p. 216.

⁸⁸ Pierre Véron: Extent of the Long-Arm Jurisdiction Conferred upon the Unified Patent Court by Art.71(b) (3) of the Brussels I Regulation as Amended by Regulation 542/2014 of May 15, 2014: Turkish Delight and a bit of Swiss Chocolate for the Unified Patent Court. European Intellectual Property Review, 37. évf. 9. sz., 2015.

⁸⁹ Paul Torremans: An International Perspective II: A View From Private International Law. In: Justine Pila, Christopher Wadlow (szerk.): The Unitary EU Patent System. Hart Publishing, Oxford, 2015, p. 170.

ESZB-megállapodásnak sem (bár a megállapodás korábbi tervezete még tartalmazott ilyen rendelkezést, de az elfogadott szöveg alapján nem EU-tagállam nem csatlakozhat a megállapodáshoz). Ezek az országok jelenleg Albánia, Bosznia-Hercegovina, Macedónia, Izland, Monaco, Montenegró, Norvégia, Szerbia, Svájc és Törökország.⁹⁰

Viszont ez a joghatóság csak két követelmény együttes megléte esetén állapítható meg: ha az alperesnek vagyontárgya van a megállapodásban részes bármely tagállamban, és a szóban forgó jogvita megfelelő mértékben kapcsolódik bármely részes tagállamhoz. Egyes nézetek szerint mivel a „gyakorolhatja” kifejezést tartalmazza a rendelkezés, így az ESZB mérlegelési körébe tartozik visszautasítani joghatóságának a fennállását.⁹¹ Ez a klauzula egyértelműen más logikát mutat, mint amit a jelenlegi európai bírósági gyakorlat a korábban ismertetett *Shevill*-ügyben kimondott, ahol a károkozás helye szerint eljáró bíróság csak a saját területén bekövetkezett károk tekintetében gyakorolhatott joghatóságot.⁹²

Ez a rendelkezés tükrözi azt a hozzáállást, hogy valóban egy közös bíróság előtt kívánják összpontosítani a pereskedést ugyanannak az európai szabadalomnak a megsértésével kapcsolatban, és nemcsak az EU-tagállamok vonatkozásában, hanem harmadik országok vonatkozásában is, végleg elkerülve ezzel a párhuzamos bíraskodást. Jogos aggodalomként merül fel az ítéletek harmadik országban való elismerése és a kikényszerítés nehézsége. Ezt igyekszik mérsékelni a két követelmény, aminek teljesülnie kell a rendelkezés alkalmazásához: a szoros kapcsolat követelménye alapján észszerűnek tűnjön harmadik ország szemszögéből is a jogvita itteni elbírálása, és ezáltal találkozzon a harmadik ország ítéletek elismerésére vonatkozó szabályaival; illetve a részes tagállambeli vagyontárgy pedig biztosítja, hogy abban az esetben, ha mégsem ismernék el a harmadik országban az ítéletet, akkor kikényszeríthető legyen az egyik részes tagállamban.⁹³ Hasonló szabály megjelenik a magyar Nemzetközi Magánjogi Kódexben⁹⁴ is, az 57. § alapján olyan alperes ellen, aki belföldön lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkezik, vagyonjogi perekben eljárhat magyar bíróság, ha az alperesnek belföldön végrehajtás alá vonható vagyona van.

A módosító rendelet (7) preambulumbekzdése alapján ez a szoros kapcsolat lehet például az, hogy a felperes ott rendelkezik lakóhellyel vagy székhellyel, vagy a jogvitához kapcsolódó bizonyíték ott található. Ezenkívül arról is rendelkezik, hogy a vagyontárgy értéke nem lehet jelentéktelen.

Ugyanakkor figyelembe kell venni azt is, hogy a 71d. cikk alapján az ESZB által hozott határozatokat a nem részes tagállamokban is el kell ismerni és végrehajtani, ezáltal bár az ESZB joghatósága ténylegesen nem terjed ki rá, de valójában az ítélet kikényszeríthetősége

⁹⁰ https://www.veron.com/publications/Colloques/2016-10-29_Veron_Regulation_542-2014_amend_Brussels_I_Venice.pdf?card=1396.

⁹¹ Véron: i. m. (88), p. 595.

⁹² Véron: i. m. (88), p. 595.

⁹³ Buonaiuti: i. m. (83), p. 216.

⁹⁴ 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról.

szempontjából a nem részes tagállamban található vagyontárgyakat is figyelembe kellene venni.⁹⁵

Egyes szerzők foglalkoznak továbbá azzal az esettel, ha egy bitorlási perben az ESZB előtt a szabadalom érvényességét vitatják. Nézőpontjuk szerint ebben az esetben az Unión kívül felmerült károk vonatkozásából vissza kell utasítania az ESZB-nek a joghatósága gyakorlását, vagy pedig fel kell függesztenie az eljárást addig, amíg az érvényesség kérdésében nem dönt a joghatósággal rendelkező bíróság.⁹⁶

További új rendelkezés, hogy az ESZB-hez abban az esetben is lehet ideiglenes, többek között biztosítási intézkedésre irányuló kérelemmel fordulni, ha az ügy érdemét illetően valamely harmadik ország bíróságai rendelkeznek joghatósággal.

A 71d. cikk alapján, amikor az ESZB által hozott határozat elismerését és végrehajtását egy részes tagállamban kérik, a Brüsszel I bis szabályai helyett az ESZB-megállapodás szabályait kell alkalmazni, amelyek alapján az ESZB határozatai és végzései bármelyik résztvevő tagállamban végrehajthatóak. Egyes szerzők kérdésként vetik fel, hogy egyáltalán lehetne-e az ESZB döntésére úgy tekinteni, mint valamely másik tagállam által hozott döntésre (és ezáltal a Brüsszel I bis rendelet elismerési és végrehajtási rendelkezéseit alkalmazni rá), hiszen mint közös bíróság, ítélkezési tevékenysége együttesen a részt vevő tagállamoknak tulajdonítható.⁹⁷

Egyes szerzők kiemelik a megállapodás Luganói Egyezményhez való viszonyát. A 2007. október 30-án elfogadott Luganói Egyezményt az EU-tagállamok és az Európai Szabadkereskedelmi Társulásban részes tagállamok között kell alkalmazni polgári és kereskedelmi ügyekben joghatósági ügyekben és az ítéletek elismerése és végrehajtása vonatkozásában. A Luganói Egyezményt a 64. cikke alapján minden esetben alkalmazni kell a joghatósággal kapcsolatos ügyekben, ha az alperes lakóhelye olyan államban van, ahol az egyezményt alkalmazni kell, de a Brüsszel I bis-t nem. Így e szerzők nézetei szerint ez a rendelkezés korlátozhatja a jövőben az ESZB kiterjesztett joghatóságát az Európai Szabadalmi Egyezményben és Luganói Egyezményben is részes államok területén lakóhellyel rendelkező személyek vonatkozásában (ez Izlandot, Norvégiát és Svájcot jelenti), de más vonatkozásban egyébként ezen államok területén nem lesz korlátozva.

E nézet szerint tehát ha az alperes Izland, Norvégia vagy Svájc területén rendelkezik lakóhellyel, akkor hiába európai szabadalommal kapcsolatos az ügy, egyáltalán nem alkalmazható vele szemben az ESZB joghatósága, viszont ha az alperes bárki más, akkor az ESZB joghatósággal fog rendelkezni az Izland, Norvégia vagy Svájc területén bekövetkezett károk tekintetében is.⁹⁸

A felvázolt ESZB joghatósági rendelkezéseket az 1. ábra szemlélteti.

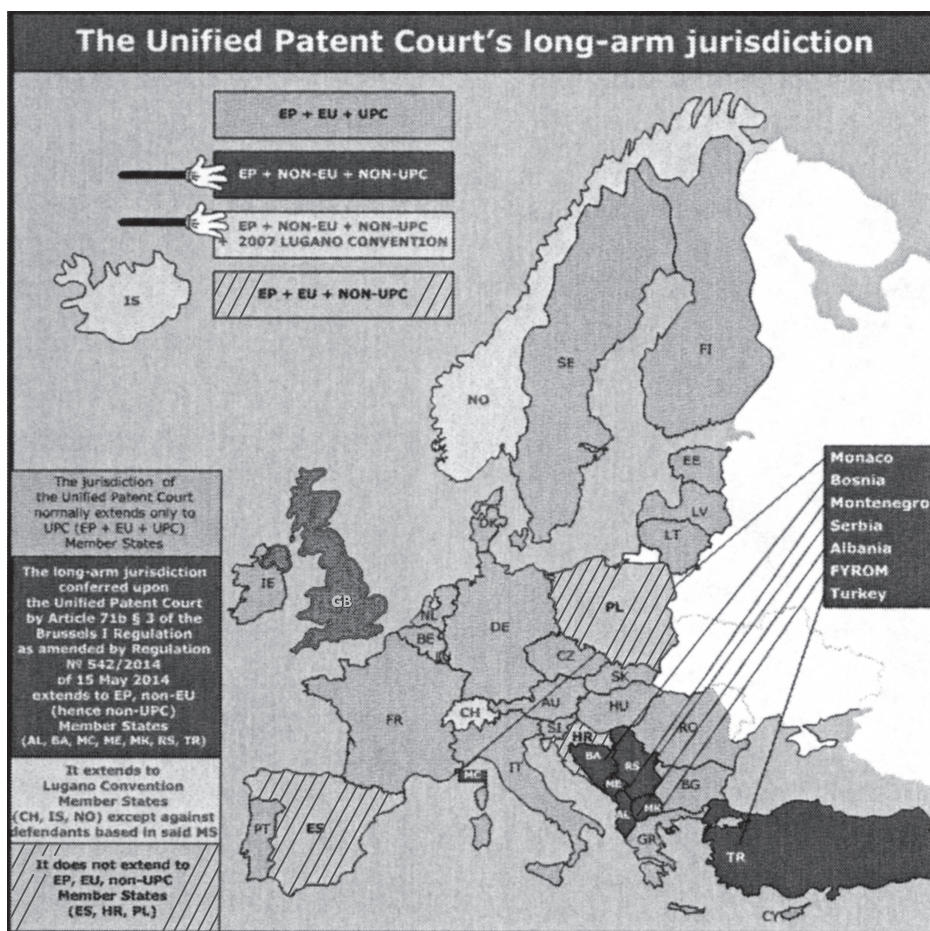
⁹⁵ *Buonaiuti*: i. m. (83), p. 217.

⁹⁶ *Véron*: i. m. (88), p. 596.

⁹⁷ *Mankowski*: i. m. (86), p. 341.

⁹⁸ *Véron*: i. m. (88), p. 596.

A ■ jelzésű területek azok az országok, amelyek tagjai az ESZE-nek, az EU-nak és az ESZB-megállapodásnak is, így alapvetően az ESZB joghatósága ezekre terjed ki. A ■ területek azok az államok, amelyek területén bekövetkezett károokra kiterjed a joghatósága a 71b. cikk (3) bekezdése alapján, mert részesei az ESZE-nek, de az EU-nak és így az ESZB-megállapodásnak nem. A ■ területek az ESZE-ben és a Luganói Egyezményben részes tagállamok, amelyeknek a területére kiterjed az ESZB joghatósága, kivéve, ha az alperes ott rendelkezik lakóhellyel. A ▨ területek pedig azok, amelyek bár részesei az ESZE-nek és az EU-nak is, de nem részesei az ESZB-megállapodásnak, így az ESZB joghatósága egyáltalán nem terjed ki rájuk. Az Egyesült Királyság helyzete még kétséges.

1. ábra: Az Egységes Szabadalmi Bíróság „hosszúkezü joghatósága”⁹⁹

⁹⁹ Véron: i. m. (88), p. 588.

Összefoglalva: önmagában az ESZB joghatósága is számtalan érdekes kérdést vetne fel, de a Brüsszel I bis módosítása is számtalan kritikus kérdést hagyott megválaszolatlanul. Ezekre a kérdésekre akkor fogunk érdemleges választ lenni, amikor az ESZB ténylegesen elindul a maga útján, és valódi élethelyzetek merülnek fel problémaként. Addig csupán olyan elméleti felvetéseket tudunk vázolni, amelyek nem számolnak esetlegesen azzal a tényezővel, hogy az ESZB nemzetközi bírának származási országa milyen gyakorlatot követ a nemzetközi magánjog felmerülő értelmezési kérdéseivel kapcsolatban, ezáltal maguk a bírák milyen értelmezési szempontokat „hoznak majd magukkal”.